

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ**

ЛЮДИНА І СВІТ ПРОФЕСІЙ
(9, 17, 35, 70 годин)

**комплекс навчальних програм
для 8–9-х класів
загальноосвітніх навчальних закладів**

Івано-Франківськ – 2015

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

УДК 373.6: 004
ББК 74.212
Л 34

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм (9, 17, 35, 70 год.) [для 8–9-х класів] / [О. В. Мельник, Л. А. Гуцан, О. Л. Морін, І. І. Ткачук та ін.]. – Івано-Франківськ : “НАІР”, 2015. – 52 с.

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісією з трудового навчання і креслення Науково-методичної Ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (протокол № 2 від 15 квітня 2014 р.; лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України (лист МОН України №14.1/12-Г-950 від 23 червня 2014 р.)

Рекомендовано до друку

вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол №8 від 30 травня 2013 р.)

Рецензенти

Лозовецька В. Т., доктор педагогічних наук, професор;
Мачуський В. В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник.

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм (9, 17, 35, 70 год.) [для 8–9-х класів] / [О. В. Мельник, Л. А. Гуцан, О. Л. Морін, І. І. Ткачук та ін.]. – Івано-Франківськ : “НАІР”, 2015. – 52 с.

Головною метою комплексу навчальних програм курсу за вибором “Людина і світ професій” (9, 17, 35, 70 годин) для учнів 8–9-х класів є підготовка учнів основної школи до вибору профілю навчання у старшій школі.

Зміст програми “Людина і світ професій” представлено у варіантах з кількістю 70, 35, 17 та 9 годин. Реалізується програма курсу за рахунок годин варіативної складової навчальних планів загальноосвітньої школи.

УДК 373.6: 004
ББК 74.212
Л 34

© О. В. Мельник, О. Л. Морін,
Л. А. Гуцан, І. І. Ткачук

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Демократизація освіти, надання їй профільної спрямованості у старшій школі вимагає пошуку шляхів удосконалення підготовки учнів 8–9 класів до обґрунтованого вибору ними майбутнього напрямку профільного навчання. Розв'язати означену проблему кожній дитині має допомогти програма курсу “Людина і світ професій”.

Традиційно формами реалізації допрофільної підготовки учнів 8–9 класів є курси за вибором, факультативи, предметні гуртки, наукові товариства, Мала академія наук, предметні олімпіади, кабінети профорієнтації. Курс “Людина і світ професій” є обов'язковим і невід'ємним складником такої підготовки; його зміст слугує системоутворювальною основою для узагальнення учнем отриманих знань про світ професій і напрями профільного навчання у старшій школі та досвід профільної діяльності, які складають основу компетентності у виборі навчального профілю. Реалізується програма курсу за рахунок годин варіативної складової навчальних планів загальноосвітньої школи.

Головна мета курсу “Людина і світ професій” – підготовка учнів 8–9 класів до вибору профілю навчання у старшій школі. Мета курсу досягається у процесі вирішення комплексу навчальних і виховних завдань:

- виховання в учнів ставлення до себе як суб'єкта майбутнього профільного навчання, усвідомлення своєї індивідуальної неповторності, відповідальності та впевненості у досягненні майбутнього професійного успіху;

- активізація процесів самопізнання, самооцінки та актуалізація потреби у самовдосконаленні; формування системи знань учнів про зміст та структуру світу професій, вмінь самостійно аналізувати вимоги соціального середовища до фахівців на ринку праці та специфіку профільного навчання як першого кроку до оволодіння обраною професією;

- ознайомлення учнів із способами і прийомами прийняття обґрунтованих рішень щодо вибору майбутнього профілю навчання, забезпечення їх практичним досвідом пошуку необхідної інформації для розроблення або ж удосконалення індивідуальної освітньої траєкторії.

Результатом реалізації змісту курсу “Людина і світ професій” є компетентність учнів 8–9 класів у виборі профілю навчання в старшій школі в межах пов'язаної з таким навчальним профілем сфери професійної діяльності. Змістовно рух до такого результату є процесом узгодження учнем знань про світ і вимоги сфери професій, заданих навчальним профілем, (образ “Я – у світі професій”), зі сформованими та усвідомленими ним у процесі розвитку інтересами, можливостями та потребами (образ “Я”). Проміжною ланкою між вимогами профільного навчання і можливостями учня є його самодіяльність (власні емоційно-вольові зусилля) для зрівноваження об'єктивних вимог навчального профілю (об'єктивно задана потреба обрати профіль навчання у 10–11 класі) та суб'єктивних факторів (майбутні професійні домагання) оволодіння в майбутньому бажаною професією. Результатом такого процесу є вибір напрямку подальшого навчання у старшій школі як першого кроку до оволодіння в майбутньому обраною професією, заданою навчальним профілем.

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

Програма курсу “Людина і світ професій” складається з таких розділів:

- навчальний матеріал, який охоплює знання, вміння і навички і досвід з основ вибору учнями 8–9 класів профілю навчання у старшій школі;
- орієнтовні критерії оцінювання стану підготовленості учня до вибору профілю навчання у старшій школі;
- додатки (критерії оцінювання навчальних досягнень учнів; перелік рекомендованої літератури).

Основними компонентами навчального матеріалу, який охоплює знання, вміння і навички та досвід з основ вибору учнями 8–9 класів профілю навчання у старшій школі, є три модулі:

- світ професій, що поєднує у собі знання про види професійної праці людини та напрями профільного навчання у старшій школі;
- образ “Я”, який поєднує у собі знання про індивідуальні особливості учня, його можливості і домагання, напрями самовдосконалення до рівня вимог бажаного профілю навчання у старшій школі;
- технологія вибору профілю навчання, яка поєднує у собі знання правил вибору учнем майбутнього профілю навчання, його умінь складати та корегувати індивідуальну освітню траєкторію, аналізувати суперечності й уникати поширених помилок.

Обов’язковою умовою реалізації змісту курсу “Людина і світ професій” є активізація профорієнтаційної діяльності учня, формування у нього прагнення до саморозвитку, самоорганізації, самовдосконалення. Для виконання цієї умови у програмі курсу “Людина і світ професій” передбачено ведення кожним учнем “Робочого зошита вибору профілю навчання”, у якому узагальнюються його навчальні й особистісні досягнення, результати профільних проб, індивідуальних та колективних творчих справ. “Робочий зошит” використовується учнем також для виконання самостійних робіт. Кількість таких робіт визначається темами програм, розрахованих на 35, 17 і 9 годин. Орієнтовний перелік тем для самостійної роботи учнів запропоновано на початку змісту кожної із програм. Головною функцією “Робочого зошита” є накопичення учнем даних про власні досягнення, які використовуються ним для складання програми самовдосконалення. Варто особливо підкреслити, що зміст “Робочого зошита” є обмеженою для поширення особистою інформацією учня.

Також програмою передбачено можливість організації рефлексивної профорієнтаційної діяльності учнів, результати якої фіксуються у “Щоденнику вибору професії”. Цей профорієнтаційний засіб застосовується педагогом (практичним психологом) для розгортання індивідуальної консультативної роботи з кожним учнем упродовж всього часу його навчання у старшій школі. Це особистий путівник учня від у складному маршруті майбутніх професійних звершень за обраною професією. Надзвичайно важливим у роботі з таким “Щоденником вибору професії” є те, що зафіксовані в ньому результати це особиста інформацією учня про себе. Такі результати розумової та почуттєвої рефлексії можуть бути застосовані педагогом лише за згодою учня, власника такого щоденника.

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

Важливою умовою здійснення навчально-виховного процесу з основ вибору учнями 8–9 класів профілю навчання у старшій школі є дотримання принципів організації профорієнтаційної діяльності суб'єкта допрофільного навчання. Найвагомішими серед них є принципи: науковості, полікультурності, системності, інтегрованості, єдності навчання і виховання, наочності, доступності, системності і послідовності.

У процесі реалізації змісту курсу “Людина і світ професій” застосовуються різноманітні форми профорієнтаційної роботи. Форма профорієнтаційної роботи – це спосіб організації взаємодії педагога і особи, який заздалегідь визначений певним порядком, місцем та організаційною процедурою проведення. Відбір педагогом форм профорієнтаційної роботи залежить від мети заходу, складу і кількості осіб, місця проведення, тривалості діяльності. Згідно з цими характеристиками, форми профорієнтаційної роботи поділяються на загальні, які традиційно використовуються у навчально-виховному процесі школи, та специфічні, яким притаманні певні особливості профорієнтаційної діяльності учня. До загальних форм належать: індивідуальні, групові, колективні, класні і позакласні, шкільні і позашкільні. Специфічні форми профорієнтаційної роботи поділяються: за тривалістю роботи (разові, короткострокові, середньотривалі, довготривалі), за напрямом допомоги (учні, батьки), за характером допомоги (інформаційні, діагностичні, формуючі, коригуючі).

Домінуючою формою організації навчально-виховного процесу з основ вибору учнями 8–9 класів профілю навчання у загальноосвітньому навчальному закладі є урок. Профорієнтаційний урок – це форма організації діяльності педагога та учнів в умовах, які лімітовані визначеними заздалегідь часовими і просторовими параметрами. Крім профорієнтаційного уроку, можуть використовуватися також лекції, конференції, тематичні зустрічі, усні журнали, читацькі диспути, творчі конкурси, екскурсії тощо.

Основними вимогами до організації занять з основ вибору учнями 8–9 класів профілю навчання у старшій школі є: забезпечення диференційованого підходу до учнів з урахуванням їхніх індивідуально-психологічних особливостей, навчальних і особистісних досягнень, фізичного розвитку, стану здоров'я та статі; формування в учнів уміння самостійно знаходити та аналізувати професіографічну інформацію; розвиток початкових навичок прийняття обґрунтованого рішення щодо побудови індивідуальної професійної траєкторії та власної відповідальності за її реалізацію; використання інноваційних методів активізації профорієнтаційної діяльності учнів; здійснення міжпредметних зв'язків із навчальними предметами інваріантної та варіативної складової базового навчального плану; залучення батьків учнів до наповнення та проведення профорієнтаційних уроків.

Обов'язковою умовою реалізації змісту курсу “Людина і світ професій” є проведення практичних робіт, які включені до програми для ґрунтовного вивчення учнями блоку питань, пов'язаних із розумінням загальних понять про індивідуально-психологічні особливості особистості. Учні, досліджуючи свої

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

професійно важливі якості під час практичних робіт, виробляють уміння аналізувати професії та зосереджуватися на самоаналізі. Така рефлексивна діяльність учнів спрямована на формування у них адекватної самооцінки та прагнення самовдосконалення до рівня вимог майбутнього профілю навчання у старшій школі та обраної професії.

Для визначення навчальних досягнень учнів застосовується комплексна оцінка знань, яка здійснюється відповідно до поданих у додатку 1 критеріїв. Специфікою при оцінюванні за 12-бальною системою є те, що за нормативним показником визначають рівень навчальних та особистісних досягнень, а згодом, за результатами виконання практичних робіт та професійних проб, – рівень компетентності учня у виборі профілю навчання у старшій школі.

Програма передбачає реалізацію змісту в обсязі однієї години на тиждень. Програми обсягом 35, 17, та 9 годин реалізуються у 9 класі. Програми на 70 годин зазвичай використовуються в загальноосвітніх школах-інтернатах. Змістове наповнення модулів курсу “Людина і світ професій” та зміни у погодинному розподілі вивчення окремих тем можуть бути уточнені навчальним закладом з урахуванням особливостей регіону, типу закладу та індивідуальних освітніх потреб учня у межах 10 % від загальної кількості виділених годин. Такі зміни рекомендується впроваджувати під час вивчення модулів “Світ професій” та “Напрями профільного навчання у старшій школі”.

Основними документами планування навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі з основ вибору учнями 8–9 класів профілю навчання у старшій школі є: навчальна програма; навчальний план загальноосвітнього навчального закладу; графік розподілу навчального матеріалу; робочий план реалізації навчальної програми на рік або півріччя; план-конспект уроку або системи уроків.

ПРОГРАМА “ЛЮДИНА І СВІТ ПРОФЕСІЙ”
8–9 класи (70 годин)

Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин
за темами програмового матеріалу

№ з/п	Розділи, підрозділи	Класи			
		8 клас		9 клас	
		Теорет.	Практ.	Теорет.	Практ.
Розділ 1. Світ професій		19	18	–	–
1	Вступ	1	–	–	–
2	Підрозділ 1.1. Мотиви вибору професії	2	2	–	–
3	Підрозділ 1.2. Класифікація професій	16	16	–	–
Розділ 2. Образ „Я”		16	15	–	–
4	Підрозділ 2.1. „Я” і мої можливості	14	13	–	–
5	Підрозділ 2.2. Моя програма самовдосконалення	2	2	–	–
Розділ 3. Технологія вибору профілю навчання		–	–	35	31
6	Підрозділ 3.1. Моє місце у суспільстві	–	–	4	4
7	Підрозділ 3.2. „Я” і соціальне середовище	–	–	6	6
8	Підрозділ 3.3. Напрями профільного навчання	–	–	10	10
9	Підрозділ 3.4. Технологія вибору навчального профілю	–	–	15	15

Рекомендовані теми для самостійної роботи учнів

№ з/п	Назви тем для самостійної роботи учнів
1	Творче завдання у робочому зошиті “Мої особисті досягнення”
2	Творче завдання у робочому зошиті “Мої індивідуальні особливості і обрана професія”
3	Творче завдання у робочому зошиті “Моя програма здійснення профільних проб за суспільно-гуманітарним, природничо-математичним, технологічним, художньо-естетичним та спортивним напрямом профільного навчання”
4	Профільні проби за суспільно-гуманітарним, природничо-математичним, технологічним, художньо-естетичним та спортивним напрямом профільного навчання
5	Творче завдання у робочому зошиті “Мій основний та резервний професійні плани”

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

8 клас

Навчальний пріоритетний матеріал

№ з/п	К-сть год	Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки
Розділ 1. Світ професій			
	1	Вступ	
1	1	Мета і завдання курсу “Людина і світ професій”. Значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства. Типові помилки вибору професії, їхні наслідки для особистості та суспільства. Інструкція учням про порядок заповнення відомостей у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. <i>Практична робота.</i> Заповнення учнем загальних відомостей про себе в “Робочому зошиті вибору профілю навчання”	<i>Учень:</i> – пояснює значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства; – перелічує типові помилки вибору професії та аналізує їхні наслідки для особистості та суспільства; – ознайомлений із порядком заповнення відомостей у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”; – зафіксував у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” загальні відомості про себе.
	2	Підрозділ 1.1. Мотиви вибору професії	
2	1	Сфери людської діяльності та види праці. Виробнича сфера, бізнес, наука, культура, освіта, сфера обслуговування. <i>Практична робота.</i> Складання блок-схеми “Сфери людської діяльності та види праці”	<i>Учень:</i> – називає сфери людської діяльності та види праці; – вирізняє особливості видів трудової діяльності людини в умовах ринку праці; – характеризує виробничу сферу, бізнес, науку, культуру, освіту і сферу обслуговування
3	1	Мотиви вибору професії. Поняття про мотиви та потреби людини. Види мотивів та їх урахування при виборі професії. Зовнішні (об’єктивні) і внутрішні (суб’єктивні) фактори вибору професії. <i>Практична робота.</i> Визначення мотивів вибору професії	<i>Учень:</i> – пояснює значення мотивів та потреб людини при виборі професії; – вирізняє види мотивів вибору професії; – характеризує суб’єктивні фактори вибору професії
	16	Підрозділ 1.2. Класифікація професій	
4	1	Поняття “професія”. Професія, спеціальність, кваліфікація, посада. Види професій. Галузі	<i>Учень:</i> – пояснює відмінності між професією, спеціальністю,

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		господарства. Загальні відомості про галузеву класифікацію професій. <i>Практична робота.</i> Анкета “Професія моїх батьків”	кваліфікацією і посадою; – вирізняє види професій і галузі господарства; – характеризує специфіку галузевої класифікації професій
5	1	Різні підходи до класифікації професій. Державний класифікатор професій України. <i>Практична робота.</i> Гра “Аукціон”	<i>Учень:</i> – називає підходи до класифікації професій; – характеризує групи професій; – володіє початковими навичками роботи з Державним класифікатором професій України
6	1	Професійна діяльність людини. Зміст і структура професійної праці. Загальна характеристика професійної діяльності: предмет, мета, засоби, умови і т.п. <i>Практична робота.</i> Розподіл заданого переліку професій на групи за визначеною характеристикою праці	<i>Учень:</i> – пояснює зміст і структуру професійної праці людини; – характеризує професії за предметом, метою, засобами і умовами праці; – володіє початковими навичками розподілу професій на групи
7	1	Класифікація професій за предметом праці. Загальний огляд п’яти типів професій. <i>Практична робота.</i> Розподіл заданого переліку професій на групи за предметом праці. Доповнення виділених груп власними прикладами професій	<i>Учень:</i> – пояснює особливості класифікації професій за предметом праці; – характеризує групи професій за предметом праці; – володіє початковими навичками розподілу професій на групи за предметом праці
8	1	Класифікація професій за метою праці: гностична, перетворювальна, пошукова. <i>Практична робота.</i> Розподіл заданого переліку професій на групи за метою праці. Доповнення виділених груп власними прикладами професій	<i>Учень:</i> – пояснює особливості класифікації професій за метою праці; – характеризує групи професій за метою праці; – володіє початковими навичками розподілу професій на групи за метою праці
9	1	Класифікація професій залежно від засобів праці: ручні, механізовані, автоматизовані, комп’ютеризовані і т.п. <i>Практична робота.</i> Розподіл заданого переліку професій на групи залежно від засобів праці.	<i>Учень:</i> – пояснює особливості класифікації професій залежно від засобів праці; – характеризує групи професій залежно від засобів праці; – володіє початковими навичками

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		Доповнення виділених груп власними прикладами професій	розподілу професій залежно від засобів праці
10	1	Класифікація професій за умовами праці: в умовах звичайного клімату, на відкритому повітрі з різкими змінами клімату, в екстремальних умовах, з підвищеною моральною відповідальністю за здоров'я і життя людей. <i>Практична робота.</i> Розподіл заданого переліку професій на групи за умовами праці. Доповнення виділених груп власними прикладами професій	<i>Учень:</i> – пояснює особливості класифікації професій за умовами праці; – характеризує групи професій за умовами праці; – володіє початковими навичками розподілу професій за умовами праці
11	1	Професії типу “людина – людина”. Детальний огляд професій типу “людина – людина”. Специфіка предмету, мети, засобів, умов праці цього типу професій та вимог, які вони висувають до особистості. <i>Практична робота.</i> Класифікація основних груп професій типу “людина – людина”. Визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями цього типу	<i>Учень:</i> – пояснює особливості професій типу “людина – людина”; – характеризує специфіку предмету, мети, засобів і умов праці професій типу “людина – людина”; – володіє початковими навичками визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями типу “людина – людина”
12	1	Професії типу “людина – техніка”. Детальний огляд професій типу “людина – техніка”. Специфіка предмету, мети, засобів, умов праці цього типу професій та вимог, які вони висувають до особистості. <i>Практична робота.</i> Класифікація основних груп професій типу “людина – техніка”. Визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями цього типу	<i>Учень:</i> – пояснює особливості професій типу “людина – техніка”; – характеризує специфіку предмету, мети, засобів і умов праці професій типу “людина – техніка”; – володіє початковими навичками визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями типу “людина – техніка”
13	1	Професії типу “людина – природа”. Детальний огляд професій типу “людина – природа”. Специфіка предмету, мети, засобів, умов праці цього типу професій та вимог, які вони висувають до особистості.	<i>Учень:</i> – пояснює особливості професій типу “людина – природа”; – характеризує специфіку предмету, мети, засобів і умов праці професій типу “людина –

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<i>Практична робота.</i> Класифікація основних груп професій типу “людина – природа”. Визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями цього типу	природа”; – володіє початковими навичками визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями типу “людина – природа”
14	1	Професії типу “людина – знакова система”. Детальний огляд професій типу “людина – знакова система”. Специфіка предмету, мети, засобів, умов праці цього типу професій та вимог, які вони висувають до особистості. <i>Практична робота.</i> Класифікація основних груп професій типу “людина – знакова система”. Визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями цього типу	<i>Учень:</i> – пояснює особливості професій типу “людина – знакова система”; – характеризує специфіку предмету, мети, засобів і умов праці професій типу “людина – знакова система”; – володіє початковими навичками визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями типу “людина – знакова система”
15	1	Професії типу “людина – художній образ”. Детальний огляд професій типу “людина – художній образ”. Специфіка предмету, мети, засобів, умов праці цього типу професій та вимог, які вони висувають до особистості. <i>Практична робота.</i> Класифікація основних груп професій типу “людина – художній образ”. Визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями цього типу	<i>Учень:</i> – пояснює особливості професій типу “людина – художній образ”; – характеризує специфіку предмету, мети, засобів і умов праці професій типу “людина – художній образ”; – володіє початковими навичками визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями типу “людина – художній образ”
16	2	Формула вибору професії “хочу”, “можу”, “маю”, “потрібно”. <i>Практична робота.</i> Складання формули визначеної професії за допомогою таблиці “Класифікація професій”	<i>Учень:</i> – пояснює змістову сутність вибору професії; – характеризує складові формули вибору професії; – володіє початковими навичками складання формули визначеної професії
17	2	Підсумкове заняття. Уточнення та перевірка отриманих знань. Заповнення відомостей про учня, отриманих під час вивчення	<i>Учень:</i> – пояснює значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства;

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		розділу “Світ професій” у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. <i>Практична робота.</i> Порівняння професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями різного типу	– характеризує специфіку сучасного світу професій; – володіє початковими навичками визначення і порівняння професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями різного типу
Розділ 2. Образ „Я”			
	14	Підрозділ 2.1. “Я” і мої можливості	
18	2	Вибір майбутнього профілю навчання та профільна придатність особистості. Вимоги профільного навчання. Стан здоров’я та бажаний у майбутньому напрям профільного навчання. Інструкція про порядок заповнення відомостей про учня, отриманих під час вивчення розділу “Образ Я” у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. <i>Практична робота.</i> Визначення й узагальнення особистісних характеристик, які можуть стати перепорою для продовження навчання за бажаним профілем	<i>Учень:</i> – пояснює значення вибору майбутнього профілю навчання та профільної придатності особистості; – вирізняє вимоги бажаного у майбутньому напрямку профільного навчання; – характеризує особистісні характеристики, які можуть стати перепорою для продовження навчання за бажаним профілем
19	2	Що я знаю про себе і свої можливості. Образ “Я”. Психічне, соціальне та фізичне “Я”. <i>Практична робота.</i> Вправа “Хто Я”, дискусія “Для чого людині знати себе?”	<i>Учень:</i> – пояснює значення знань про себе і свої можливості для вибору майбутнього профілю навчання; – вирізняє складові образу “Я”; – володіє початковими навичками самоаналізу
20	1	Асоціації та уява людини. Вплив реклами на уявлення людини про себе і свої можливості. <i>Практична робота.</i> Аналіз прикладів впливу прямої та прихованої реклами на професійну працю людини	<i>Учень:</i> – пояснює особливості асоціацій та уяви людини і їхнє значення для професійної діяльності людини; – характеризує вплив уявлення людини про себе і свої можливості; – володіє навичками аналізу впливу реклами на вибір професії
21	1	Самооцінка та її значення для правильного вибору майбутнього профілю навчання. Самопізнання і самовиховання. <i>Практична робота.</i> Визначення	<i>Учень:</i> – пояснює особливості самооцінки і її значення для професійної діяльності людини; – характеризує вплив самооцінки

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		рівня самооцінки. Методика “Моя самооцінка”	на уявлення людини про себе і свої можливості; – володіє початковими навичками самовиховання
22	1	Увага та її особливості. Види уваги. Структура і якості уваги. Увага і професійна діяльність людини. Засоби розвитку уваги. <i>Практична робота.</i> Визначення особливостей розвитку уваги. Методики: “Обсяг уваги”, “Розподіл та переключення уваги”	<i>Учень:</i> – пояснює особливості уваги і її значення для професійної діяльності людини; – характеризує структуру і якості уваги; – володіє початковими навичками розвитку уваги
23	1	Пам’ять і її значення для професійної діяльності людини. Види пам’яті. Запам’ятовування, збереження і забування інформації. Продуктивність пам’яті. Довгострокова, короткочасна та оперативна пам’ять. <i>Практична робота.</i> Визначення рівня розвитку пам’яті, різних її видів. Раціональні прийоми запам’ятовування	<i>Учень:</i> – пояснює особливості пам’яті і її значення для професійної діяльності людини; – характеризує види пам’яті; – володіє початковими навичками раціональних прийомів запам’ятовування
24	1	Мислення. Види мислення та їх характеристика. Особливості мислення і його значення для вибору майбутньої професії. Моделі інтуїтивних та логічних мисленнєвих рішень. <i>Практична робота.</i> Визначення рівня розвитку видів мислення. Вправи на розвиток мислення “Гімнастика для мозку”	<i>Учень:</i> – пояснює особливості мислення людини і їхнє значення для професійної діяльності людини; – характеризує моделі і види мисленнєвих рішень; – володіє початковими навичками розвитку мислення
25	1	Темперамент і врахування його особливостей у професійній діяльності. Типи темпераменту. Характеристика якостей темпераменту. Переваги та недоліки основних типів темпераменту. <i>Практична робота.</i> Визначення типу темпераменту	<i>Учень:</i> – пояснює особливості темпераменту людини і їх врахування у професійній діяльності; – вирізняє типи темпераменту; – характеризує переваги та недоліки основних типів темпераменту
26	1	Характер як відносно стійке поєднання характеристик	<i>Учень:</i> – пояснює особливості характеру

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		особистості. Характер і фізіологічні особливості людини. Врахування домінуючих рис характеру при виборі майбутньої професії. <i>Практична робота.</i> Вправи для самовиховання, гра “Аукціон”	людини і їх врахування у професійній діяльності; – характеризує домінуючі риси характеру як відносно стійке поєднання особливостей особистості; – володіє початковими навичками самовиховання
27	1	Емоції, їх прояв і значення у професійній діяльності людини. Емоційні стани: афект, настрій, почуття. Емоції і ставлення людини до праці. <i>Практична робота.</i> Вправи для розвитку контролю над своїми емоціями: “Намалюй емоцію”, “Передай емоцію”, “Вгадай емоцію”	<i>Учень:</i> – пояснює особливості емоцій людини і їхнє значення для професійної діяльності людини; – характеризує емоційні стани; – володіє початковими навичками розвитку контролю над своїми емоціями
28	1	Сприймання та воля і їх врахування у процесі вибору майбутньої професії. Сила волі. Суперечність: “хочу”, “потрібно”, “мушу”. Залежність волі від розвитку інтелекту і культури (духовності) людини. Прояви сили волі у критичних умовах. <i>Практична робота.</i> Визначення рівня розвитку вольових якостей. Вправи для розвитку волі	<i>Учень:</i> – пояснює особливості сприймання та волі і їх врахування у процесі вибору майбутньої професії; – характеризує суперечність: “хочу”, “маю”, “потрібно”, “мушу”; – володіє початковими навичками розвитку сили волі
29	1	Стрес, розчарування і оптимізм. Вплив стресу на здоров’я людини. Дистрес і депресія. Саморегуляція – шлях до подолання стресу. <i>Практична робота.</i> Вправа з незакінченими реченнями “Я переживаю стрес, коли...”. Складання власної програми подолання розчарування. Дискусія “Як стати оптимістом?”	<i>Учень:</i> – пояснює причини виникнення стресу, розчарування і оптимізму та їхнє значення для майбутньої професії; – характеризує вплив стресу на здоров’я людини; – володіє початковими навичками саморегуляції
	2	Підрозділ 2.2. Моя програма самовдосконалення	
30	2	Підсумкове заняття. Уточнення та перевірка отриманих знань. Програма самовдосконалення. <i>Практична робота.</i> Творча робота “Мій портрет” у	<i>Учень:</i> – пояснює значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства; – вирізняє проблеми професійного

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		“Робочому зошиті вибору профілю навчання”	самовизначення сучасної молоді; – володіє початковими навичками уникнення типових помилок при виборі професії
Загалом 35 годин			

9 клас

Навчальний пріоритетний матеріал

№ з/п	К-сть год	Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки
Розділ 3. Технологія вибору профілю навчання			
4 Підрозділ 3.1. Моє місце у суспільстві			
1	1	Вступ. Умови самореалізації людини на ринку праці. Покоління. Сучасний світ і проблеми підлітка. Профільне навчання – перший крок до вибору майбутньої професії. <i>Практична робота.</i> Обговорення теми “Я і мої проблеми, напрями вирішення майбутніх професійних проблем”	<i>Учень:</i> – пояснює особливості самореалізації людини на ринку праці; – вирізняє проблеми самореалізації сучасної молоді; – характеризує профільне навчання як перший крок до вибору майбутньої професії
2	1	Як адаптуватись у сучасному суспільстві. Зміни у суспільстві за останні десятиріччя і їхній вплив на світ професійної праці людини. Конкурентоспроможність і мобільність сучасного фахівця. Напрями здобуття професії. <i>Практична робота.</i> Дискусія “Людина – це суб’єкт вибору чи жертва обставин?”	<i>Учень:</i> – пояснює важливість конкурентоспроможності і мобільності фахівця у сучасному суспільстві; – вирізняє зміни у суспільстві за останні десятиріччя і їхній вплив на світ професійної праці; – характеризує напрями здобуття професійної освіти
3	1	Суспільство майбутнього і моє місце в ньому. Проблеми глобалізації. Інтеграція вітчизняного ринку праці у світовий економічний простір. <i>Практичне робота.</i> Дискусії: “Яким стане наше суспільство через 10–15 років?”, “Моє місце в суспільстві у майбутньому?”. Ігри: “Гості з майбутнього”, “Подорож у майбутнє”	<i>Учень:</i> – пояснює перебіг суспільних процесів і їхній вплив на професійну діяльність людини; – вирізняє тенденції інтеграції вітчизняного ринку праці у світовий економічний простір; – характеризує можливе досягнення у майбутньому певного соціально-професійного статусу

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

4	1	<p>Вплив суспільства на вибір професії. Морально-духовні цінності у сфері праці. Соціальні норми, стереотипи і вірування. Вплив засобів масової інформації і реклами на вибір професії.</p> <p><i>Практична робота.</i> Диспут на тему “Як відрізнити факти від міфів, стереотипів і особистих уявлень про значущість для людини професійної праці”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює вплив суспільства на вибір молоддю майбутньої професії; – вирізняє морально-духовні цінності у сфері праці, соціальні норми, стереотипи і вірування; – характеризує вплив засобів масової інформації і реклами на вибір майбутньої професії
6 Підрозділ 3.2. “Я” і соціальне середовище			
5	1	<p>Поняття про виробничі групи. Соціально-професійні об’єднання і групи. Група, команда, колектив. Спілкування і взаємодія у групі. Стили поведінки у групі. Особистий приклад і переконання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Дискусія “Група, команда, колектив. Взаємодія з лідером”. Узагальнення результатів дискусії</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – наводить приклади соціально-професійних об’єднань і груп; – вирізняє домінуючі ознаки групи, команди і колективу; – характеризує стилі спілкування і взаємодію членів у групі
6	1	<p>Особистість у діяльності групи. Навички групової роботи. Уміння бути членом команди, працювати на колективний результат, поважати внесок інших.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на розвиток навичок групової роботи</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості діяльності членів групи; – вирізняє як вимогу сьогодення уміння особистості бути членом команди, працювати на колективний результат, поважати внесок інших; – володіє початковими навичками групової роботи
7	1	<p>Механізми міжособистісного сприйняття. Перше враження. Ефект ореола та ін. Вплив настанови на міжособистісне сприйняття.</p> <p><i>Практична робота.</i> Гра “Ярлики”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – називає механізми міжособистісного сприйняття; – пояснює значущість першого враження та впливу настанови на міжособистісне сприйняття; – володіє початковими навичками розуміння інших
8	1	<p>Спілкування. Функції і засоби спілкування. Спілкування з дорослими та однолітками. Вміння слухати співрозмовника.</p> <p><i>Практична робота.</i> Дослідження</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значення спілкування для активної взаємодії у соціумі; – вирізняє функції і засоби спілкування;

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		розвитку нахилів особистості до спілкування. Дискусія “Що означає мати здібності до спілкування?”	– володіє початковими навичками вислуховування співрозмовника
9	1	Спілкування і майбутня професійна діяльність особистості. Зв’язок уміння спілкуватися та напряду майбутнього профілю навчання. Вимоги профільного навчання до рівня розвитку вміння організаторської та комунікативної взаємодії. <i>Практична робота.</i> Аналіз та класифікація видів професійної діяльності, які потребують достатнього розвитку здібностей особистості до комунікативної взаємодії	<i>Учень:</i> – пояснює значення спілкування для майбутньої професійної діяльності особистості; – вирізняє ознаки взаємозв’язку вміння спілкуватися та напряду майбутнього профілю навчання; – аналізує види професійної діяльності, які потребують достатнього розвитку здібностей особистості до комунікативної взаємодії
10	1	Сучасна освіта і проблеми підлітка. Профільне навчання – перший крок до вибору майбутньої професії. Комунікативні проблеми сучасної молоді. Вміння формулювати позицію усно, на папері та у мережі Інтернет. <i>Практична робота.</i> Взаємодія особистості у соціальному середовищі. Продовження освіти у профільній школі	<i>Учень:</i> – пояснює важливість вибору майбутнього профілю навчання у старшій школі для професійного самовизначення особистості; – характеризує профільне навчання як перший крок до вибору майбутньої професії; – володіє початковими навичками формулювання позиції усно, на папері та у мережі Інтернет
	10	Підрозділ 3.3. Напрями профільного навчання.	
11	1	Сутність, мета і принципи організації профільного навчання. Модель профільного навчання у системі загальної середньої освіти України. Перші профільні школи в Україні. Інструкція про порядок заповнення відомостей про учня, отриманих під час вивчення розділу “Технологія вибору профілю навчання” у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. <i>Практична робота.</i> Складання блок-схеми “Модель профільного навчання в Україні”	<i>Учень:</i> – вирізняє сутність, мету і принципи організації профільного навчання; – характеризує модель профільного навчання у системі загальної середньої освіти України; – аналізує особливості профільного навчання у системі загальної середньої освіти України

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

12	1	<p>Зміст профільної освіти. Стратегія і модель внутрішньошкільної профілізації. Функції освітнього закладу.</p> <p><i>Практична робота.</i> Складання блок-схеми “Внутрішньошкільна профілізація”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розкриває зміст профільної освіти; – вирізняє особливості внутрішньошкільної профілізації; – характеризує моделі внутрішньошкільного профільного навчання
13	1	<p>Технологічний напрям профільного навчання. Зв’язок між технологічним напрямом профільного навчання і визначеними сферами професійної діяльності. Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня технологічного напрямку профільного навчання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Класифікація професій за предметом, метою, засобами і умовами праці, які відповідають технологічному напрямку навчання. Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня окремих профілів технологічного напрямку навчання</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює зміст технологічного напрямку профільного навчання; – вирізняє взаємозв’язки технологічного напрямку профільного навчання з визначеними сферами професійної діяльності; – характеризує вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня технологічного напрямку профільного навчання
14	1	<p>Суспільно-гуманітарний напрям профільного навчання. Зв’язок між суспільно-гуманітарним напрямом профільного навчання і визначеними сферами професійної діяльності. Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня суспільно-гуманітарного напрямку профільного навчання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Класифікація професій за предметом, метою, засобами і умовами праці, які відповідають суспільно-гуманітарному напрямку профільного навчання. Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня окремих профілів суспільно-гуманітарного напрямку навчання</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює зміст суспільно-гуманітарного напрямку профільного навчання; – вирізняє взаємозв’язки суспільно-гуманітарного напрямку профільного навчання з визначеними сферами професійної діяльності; – характеризує вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня суспільно-гуманітарного напрямку профільного навчання

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

15	1	<p>Філологічний напрям профільного навчання. Зв'язок між філологічним напрямом профільного навчання і визначеними сферами професійної діяльності. Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня філологічного напрямку профільного навчання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Класифікація професій за предметом, метою, засобами й умовами праці, які відповідають філологічному напрямку профільного навчання. Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня окремих профілів філологічного напрямку навчання</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює зміст філологічного напрямку профільного навчання; – вирізняє взаємозв'язки філологічного напрямку профільного навчання з визначеними сферами професійної діяльності; – характеризує вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня філологічного напрямку профільного навчання
16	1	<p>Художньо-естетичний напрям профільного навчання. Зв'язок між художньо-естетичним напрямом профільного навчання і визначеними сферами професійної діяльності. Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня художньо-естетичного напрямку профільного навчання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Класифікація професій за предметом, метою, засобами і умовами праці, які відповідають художньо-естетичному напрямку профільного навчання. Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня окремих профілів художньо-естетичного напрямку профільного навчання</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює зміст художньо-естетичного напрямку профільного навчання; – вирізняє взаємозв'язки художньо-естетичного напрямку профільного навчання з визначеними сферами професійної діяльності; – характеризує вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня художньо-естетичного напрямку профільного навчання
17	1	<p>Природничо-математичний напрям профільного навчання. Зв'язок між природничо-математичним напрямом профільного навчання і визначеними сферами професійної діяльності. Вимоги</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює зміст природничо-математичного напрямку профільного навчання; – вирізняє взаємозв'язки природничо-математичного напрямку профільного навчання з

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		до навчальних та особистісних досягнень учня природничо-математичного напрямку профільного навчання. <i>Практична робота.</i> Класифікація професій за предметом, метою, засобами і умовами праці, які відповідають природничо-математичному напрямку профільного навчання. Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня окремих профілів природничо-математичного напрямку профільного навчання	визначеними сферами професійної діяльності; – характеризує вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня природничо-математичного напрямку профільного навчання
18	1	Спортивний напрям профільного навчання. Зв'язок між спортивним напрямом профільного навчання і визначеними сферами професійної діяльності. Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня спортивного напрямку профільного навчання. <i>Практична робота.</i> Класифікація професій за предметом, метою, засобами і умовами праці, які відповідають спортивному напрямку профільного навчання. Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня окремих профілів спортивного напрямку профільного навчання	<i>Учень:</i> – пояснює зміст спортивного напрямку профільного навчання; – вирізняє взаємозв'язки спортивного напрямку профільного навчання з визначеними сферами професійної діяльності; – характеризує вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня спортивного напрямку профільного навчання
19	2	Шляхи організації власної життєдіяльності з метою ефективного майбутнього опанування обраним навчальним профілем. Самоосвіта, самовиховання та самовдосконалення до рівня вимог майбутнього профілю навчання. Готовність особистості до вибору майбутнього профілю навчання. <i>Практична робота.</i> Визначення	<i>Учень:</i> – пояснює напрями організації власної життєдіяльності з метою ефективного майбутнього опанування обраним навчальним профілем; – розкриває зміст понять “самоосвіта”, “самовиховання” та “самовдосконалення”; – характеризує об'єктивні і суб'єктивні фактори впливу на

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		готовності учня до вибору майбутнього профілю навчання	вибір майбутнього напрямку профільного навчання
	15	Підрозділ 3.4. Технологія вибору навчального профілю	
20	2	<p>Ринок освітніх послуг: можливі шляхи набуття визначеного профілю та здобуття освіти. Особливості професійної підготовки. Інформаційне поле пошуку можливостей продовження навчання за обраним профілем (спеціальна література та довідки, періодичні видання, ресурси глобальної інформаційної мережі Інтернет).</p> <p><i>Практична робота.</i> Класифікація навчальних закладів міста за профілем навчання. Складання переліку 10 професій, які мають попит на ринку праці у регіоні</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – називає суб'єктів ринку освітніх послуг та можливі шляхи набуття визначеного профілю навчання у майбутньому; – характеризує інформаційне поле пошуку можливостей продовження навчання за обраним профілем; – володіє початковими навичками роботи зі спеціальною літературою та довідниками, періодичними виданнями та ресурсами глобальної інформаційної мережі Інтернет
21	1	<p>Індивідуальна освітня траєкторія старшокласника при виборі майбутнього профілю навчання та її побудова. Головний та резервний професійні плани.</p> <p><i>Практична робота.</i> Зображення у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” схеми “Мое професійне майбутнє”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значущість правильно обраного майбутнього профілю навчання для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії; – вирізняє складові головного та резервного професійних планів; – володіє початковими навичками побудови індивідуальної освітньої траєкторії
22	2	<p>Алгоритм вибору профілю навчання. Профілі навчання та їх співвідношення з індивідуальними можливостями особистості. Самовдосконалення – шлях до навчання за обраним профілем у старшій школі.</p> <p><i>Практична робота.</i> Складання власного алгоритму набуття визначеного профілю. Журнал навчальних та особистісних досягнень учня у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює алгоритм вибору профілю навчання; – вирізняє профілі навчання та співвідносить їх з індивідуальними можливостями особистості; – характеризує шляхи набуття визначеного профілю навчання у старшій школі

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

23	2	<p>Екскурсія до навчальних закладів різних типів. Зустріч із випускниками навчального закладу, які закінчили різні профільні школи.</p> <p><i>Практична робота.</i> Звіт у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” про екскурсію</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – називає типи навчальних закладів та можливі шляхи набуття у них визначеного профілю; – вирізняє переваги вчасного вибору майбутнього профілю навчання випускниками; – характеризує об’єктивні умови та суб’єктивні фактори вибору майбутнього профілю навчання
24	5	<p>Профільні проби. Факультативи, гуртки, курси за вибором, наукові товариства, Мала академія наук.</p> <p><i>Практична робота.</i> Здійснення профільних проб за суспільно-гуманітарним, природничо-математичним, технологічним, художньо-естетичним та спортивним напрямом профільного навчання</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює відмінності у навчанні за різними напрямами профільного навчання; – вирізняє основні відмінності між напрямами профільного навчання; – характеризує суб’єктивні фактори, які визначають вибір майбутнього профілю навчання
25	1	<p>Захист обраного профілю. Уточнення, конкретизація, поглиблення знань про обраний профіль, перевірка правильності міркувань, що привели до такого вибору. Аналіз суперечностей, які виникли на шляху вибору майбутнього профілю навчання та напрями їх розв’язання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Проектна діяльність “Я обираю цей профіль, тому що ...”.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – називає об’єктивні умови та суб’єктивні фактори, які вплинули на вибір ним майбутнього профілю навчання; – пояснює суперечності, які виникли на шляху вибору майбутнього профілю навчання; – характеризує напрями поглиблення знань про обраний профіль
26	2	<p>Підсумковий урок. Підведення підсумків. Уточнення та перевірка отриманих знань. Узагальнення даних про навчальні та особистісні досягнення учня. Інструкція про порядок заповнення і використання відомостей про учня у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” у майбутньому.</p> <p><i>Практична робота.</i> Індивідуальні консультації</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значущість обраного майбутнього профілю навчання для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії; – характеризує профільне навчання як перший крок до вибору майбутньої професії; – вирізняє навчальні та особистісні досягнення, які уможливають навчання за обраним профілем
Загалом 35 годин			

ПРОГРАМА “ЛЮДИНА І СВІТ ПРОФЕСІЙ”
9 клас (35 годин)

**Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин
за темами програмового матеріалу**

№ з/п	Розділи, підрозділи	Кількість годин
Розділ 1. Людина і професія		13
1	Вступ	1
2	Підрозділ 1.1. Професійна діяльність людини	3
3	Підрозділ 1.2. Класифікація професій	6
4	Підрозділ 1.3. Професійне самовизначення особистості	2
5	Підрозділ 1.4. Підсумкове заняття	1
Розділ 2. Загальні поняття про індивідуально-психологічні особливості особистості		7
6	Підрозділ 2.1. Індивідуально-психологічні особливості особистості	6
7	Підрозділ 2.2. Підсумкове заняття	1
Розділ 3. Профільне навчання у старшій школі		7
8	Підрозділ 3.1. Напрями профільного навчання	6
9	Підрозділ 3.2. Підсумкове заняття	1
Розділ 4. Вибір напрямку профільного навчання у старшій школі		8
10	Підрозділ 4.1. Ринок освітніх послуг	2
11	Підрозділ 4.2. Профільні проби	5
12	Підрозділ 4.3. Підсумкове заняття	1
Загалом		35

Рекомендовані теми для практичних робіт учнів на уроці

№ з/п	Назви тем для практичної роботи учнів
1	Дискусія “Наслідки вдалого та невдалого вибору професії”
2	Розподіл на групи заданого переліку професій (за предметом, метою, засобами і умовами праці)
3	Розподіл професій за галузями господарства
4	Складання таблиці “Здоров’я та професія”
5	Ознайомлення з Державним класифікатором професій України
6	Класифікація основних груп професій кожного типу
7	Складання формули визначеної професії
8	Складання основного та резервного професійних планів
9	Визначення особистісних якостей, необхідних для роботи за професіями різного типу
10	Визначення типу темпераменту

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

11	Визначення особистих рис характеру
12	Визначення особливостей розвитку уваги
13	Визначення рівня розвитку вольових якостей
14	Визначення слухової, зорової, рухової та інших видів пам'яті
15	Визначення рівня самооцінки. Методика: “Моя самооцінка”
16	Визначення й узагальнення особистісних якостей, які можуть заважати навчанню за бажаним профілем
17	Складання моделі внутрішньошкільної профілізації загальноосвітніх закладів міста, району тощо
18	Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня окремих профілів кожного напрямку профільного навчання
19	Дискусія “Профільне навчання – перший крок до вибору майбутньої професії”
20	Класифікація навчальних закладів міста за профілем навчання
21	Формулювання кожним учнем послідовності дій набуття визначеного профілю
22	Проектна діяльність. Проведення профільних проб за кожним напрямом профільного навчання
23	Розгляд складностей, які виникли при виборі учнем профілю майбутнього навчання у старшій школі та визначення шляхів їх подолання
24	Індивідуальні консультації

Рекомендовані теми для самостійної роботи учнів

№ з/п	Назви тем для самостійної роботи учнів
1	Внесення загальних відомостей у “Робочий зошит вибору профілю навчання”. Творче завдання у робочому зошиті “Що, на мою думку, може сприяти вдалому вибору майбутньої професії”
2	Доповнення виконаного на уроці розподілу професій власними прикладами
3	Творче завдання у робочому зошиті “Професія моїх батьків”
4	Формулювання у робочому зошиті вимог професійної придатності до професії, яку учень має бажання обрати у майбутньому
5	Пошук у Державному класифікаторі професій України відомостей про професії батьків, родичів, знайомих
6	Визначення у робочому зошиті професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями кожного типу
7	Складання у робочому зошиті формул професії батьків, родичів, знайомих
8	Складання у робочому зошиті блок-схеми “Моя програма побудови майбутньої освітньої траєкторії” на основі визначених основного і резервного професійних планів
9	Творче завдання у робочому зошиті “Що, на Вашу думку, впливає на професійний і життєвий успіх людини?”

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

10	Самостійне дослідження власного типу темпераменту та внесення отриманих результатів у робочий зошит
11	Самостійне дослідження властивостей характеру та внесення отриманих результатів у робочий зошит
12	Самостійне дослідження: обсягу, переключення та розподілу уваги. Внесення отриманих результатів у робочий зошит
13	Самостійне дослідження вольового самоконтролю та внесення отриманих результатів у робочий зошит
14	Самостійне дослідження короткочасної пам'яті та внесення отриманих результатів у робочий зошит
15	Самостійне дослідження самооцінки образу "Я" та внесення отриманих результатів у робочий зошит
16	Творча робота "Як я сприймаю самого себе"
17	Творче завдання у робочому зошиті "Мої плани-проекти для здійснення профільних проб за кожним напрямом профільного навчання"
18	Розподіл у робочому зошиті професій за предметом, метою, засобами і умовами праці, які відповідають кожному напрямку профільного навчання
19	Формулювання у робочому зошиті власної думки стосовно того, як профільне навчання може сприяти продовженню освіти і вибору майбутньої професії
20	Пошук інформації (спеціальна література та довідки, періодичні видання, ресурси глобальної інформаційної мережі Інтернет) про можливості продовження навчання за обраним профілем та відображення його результатів у робочому зошиті
21	Зазначення у робочому зошиті шляхів самовдосконалення учня до рівня вимог майбутнього профілю навчання
22	Аналіз результатів кожної профільної проби і відображення їх у робочому зошиті

9 клас

Навчальний пріоритетний матеріал

№ з/п	К-сть год	Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки
Розділ 1. Людина і професія			
	1	Вступ	
1	1	<p>Мета і завдання курсу. Важливість правильного вибору професії для майбутнього особистості. Типові помилки при виборі професії. Інструкція учням про порядок роботи з "Робочим зошитом вибору профілю навчання".</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Дискусія "Наслідки вдалого та</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства; – вирізняє проблеми професійного самовизначення сучасної молоді; – характеризує типові помилки при виборі професії і їхні наслідки;

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		невдалого вибору професії”. <i>Самостійна робота учня.</i> Заповнити загальні відомості у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. Творче завдання у робочому зошиті “Що, на мою думку, може сприяти вдалому вибору майбутньої професії”	– старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему: “Що, на мою думку, може сприяти вдалому вибору майбутньої професії”
	3	Підрозділ 1.1. Професійна діяльність людини	
2	1	Професійна діяльність людини. Предмет, мета, засоби і умови праці. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Розподіл на групи заданого переліку професій (за предметом, метою, засобами і умовами праці). <i>Самостійна робота учня.</i> Доповнення виконаного на уроці розподілу професій власними прикладами	<i>Учень:</i> – пояснює зміст і структуру професійної праці людини; – характеризує професії за предметом, метою, засобами й умовами праці; – володіє початковими навичками розподілу професій на групи; – старанно доповнив виконаний на уроці розподіл професій власними прикладами
3	1	Професія і спеціальність, кваліфікація і посада. Види професій. Розподіл професій за галузями господарства. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Розподіл професій за галузями господарства. <i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Професія моїх батьків”	<i>Учень:</i> – пояснює відмінності між професією, спеціальністю, кваліфікацією і посадою; – вирізняє види професій і галузі господарства; – характеризує специфіку галузевої класифікації професій; – старанно виконав творчу роботу у робочому зошиті на тему: “Професія моїх батьків”
4	1	Вимоги професії до людини. Здоров’я та професійна придатність. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Складання таблиці “Здоров’я та професія”. <i>Самостійна робота учня.</i> Формулювання у робочому зошиті вимог професійної придатності до професії, яку учень має бажання обрати у майбутньому	<i>Учень:</i> – пояснює сутність професійної придатності особистості; – характеризує вимоги професії до людини; – володіє початковими навичками визначення професійної непридатності до окремих професій; – старанно виконав самостійну роботу у робочому зошиті
	6	Підрозділ 1.2. Класифікація професій	
5	1	Класифікація професій.	<i>Учень:</i>

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<p>Державний класифікатор професій України. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Ознайомлення з Державним класифікатором професій України. <i>Самостійна робота учня.</i> Пошук у Державному класифікаторі професій України відомостей про професії батьків, родичів, знайомих</p>	<p>– пояснює особливості класифікації професій; – характеризує групи професій за предметом, метою, засобами, умовами праці; – володіє початковими навичками роботи з Державним класифікатором професій України; – старанно виконав пошук у класифікаторі відомостей про професії батьків, родичів, знайомих</p>
6	5	<p>Типи професій. Особливості предмету, мети, засобів і умов праці кожного типу професій (“людина – людина”, “людина – техніка”, “людина – природа”, “людина – знакова система”, “людина – художній образ”) та вимог, які вони висувають до особистості. <i>Практична роботи учня на уроці.</i> Класифікація основних груп професій кожного типу. <i>Самостійна робота учня.</i> Визначення у робочому зошиті професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями кожного типу</p>	<p><i>Учень:</i> – пояснює особливості професій різного типу; – характеризує специфіку предмету, мети, засобів і умов праці професій кожного типу; – володіє початковими навичками визначення професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями кожного типу; – старанно виконав самостійну роботу у робочому зошиті</p>
	2	Підрозділ 1.3. Професійне самовизначення особистості	
7	1	<p>Прийняття людиною рішення про вибір професії. Співвідношення “хочу”, “можу”, “маю”, “потрібно” при виборі професії. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Складання формули визначеної професії. <i>Самостійна робота учня.</i> Складання у робочому зошиті формули професії батьків, родичів, знайомих</p>	<p><i>Учень:</i> – пояснює змістову сутність вибору професії; – характеризує складові формули вибору професії; – володіє початковими навичками складання формули визначеної професії; – старанно виконав самостійну роботу у робочому зошиті</p>
8	1	<p>Професійний план. Резервний професійний план. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Складання основного та резервного професійних планів. <i>Самостійна робота учня.</i></p>	<p><i>Учень:</i> – пояснює значущість правильно обраного майбутнього профілю навчання для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії; – вирізняє складові головного та</p>

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		Складання у робочому зошиті блок-схеми “Моя програма побудови майбутньої освітньої траєкторії”, зважаючи на сформульовані на уроці основний і резервний професійні плани	резервного професійних планів; – володіє початковими навичками побудови індивідуальної освітньої траєкторії; – старанно склав блок-схему у робочому зошиті
	1	Підрозділ 1.4. Підсумкове заняття	
9	1	Підсумкове заняття. Уточнення та перевірка отриманих знань. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Основні особисті якості, необхідні для роботи за професіями різного типу. <i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті „Що, на Вашу думку, впливає на професійний і життєвий успіх людини?”	<i>Учень:</i> – пояснює значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства; – характеризує специфіку сучасного світу професій; – володіє початковими навичками визначення і порівняння професійно важливих якостей, необхідних для роботи за професіями різного типу; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті
Розділ 2. Загальні поняття про індивідуально-психологічні особливості особистості			
	6	Підрозділ 2.1. Індивідуально-психологічні особливості особистості	
10	1	Темперамент. Типи темпераменту. Врахування особливостей темпераменту у професійній діяльності. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Визначення типу темпераменту. <i>Самостійна робота учня.</i> Самостійне дослідження власного типу темпераменту та внесення отриманих результатів у робочий зошит	<i>Учень:</i> – пояснює особливості темпераменту людини; – вирізняє типи темпераменту; – характеризує переваги та недоліки основних типів темпераменту. – старанно виконав у робочому зошиті вправи на визначення типу темпераменту
11	1	Характер. Врахування особливостей характеру при виборі майбутньої професії. Самовиховання. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Визначення особистих рис характеру. <i>Самостійна робота учня.</i> Самостійне дослідження властивостей характеру та внесення отриманих результатів у робочий зошит	<i>Учень:</i> – пояснює особливості характеру людини; – характеризує домінуючі риси характеру як відносно стійке поєднання особливостей особистості; – володіє початковими навичками самовиховання; – старанно виконав у робочому зошиті вправи на визначення властивостей характеру

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

12	1	<p>Увага. Види уваги. Увага і професійна діяльність людини. Розвиток уваги.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Визначення особливостей розвитку уваги.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i></p> <p>Самостійне дослідження: обсягу, переключення та розподілу уваги. Внесення отриманих результатів у робочий зошит</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості уваги людини і її значення для професійної діяльності людини; – характеризує структуру і якості уваги; – володіє початковими навичками розвитку уваги; – старанно виконав у робочому зошиті вправи на дослідження обсягу, переключення та розподілу уваги
13	1	<p>Воля. Сила волі. Вольові якості особистості. Розвиток сили волі.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Визначення рівня розвитку вольових якостей.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i></p> <p>Самостійне дослідження вольового самоконтролю та внесення отриманих результатів у робочий зошит</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості волі і її врахування у процесі вибору майбутньої професії; – характеризує суперечність: “хочу”, “маю”, “потрібно”, “мушу”; – володіє початковими навичками розвитку сили волі; – старанно виконав у робочому зошиті вправи на визначення рівня вольового самоконтролю
14	1	<p>Пам'ять. Види пам'яті. Раціональні прийоми запам'ятовування.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Визначення слухової, зорової, рухової та інших видів пам'яті.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i></p> <p>Самостійне дослідження короткочасної пам'яті та внесення отриманих результатів у робочий зошит</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості пам'яті людини і її значення для професійної діяльності людини; – характеризує види пам'яті; – володіє початковими навичками раціональних прийомів запам'ятовування; – старанно виконав у робочому зошиті вправи на дослідження короткочасної пам'яті
15	1	<p>Самооцінка. Самооцінка і вибір майбутнього профілю навчання.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Визначення рівня самооцінки. Методика: “Моя самооцінка”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i></p> <p>Самостійне дослідження самооцінки образу “Я” та внесення отриманих результатів у робочий зошит</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості самооцінки людини і її значення для професійної діяльності людини; – характеризує вплив самооцінки на уявлення людини про себе і свої можливості; – володіє початковими навичками самопізнання та аналізу впливу реклами на вибір професії;

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

			– старанно виконав у робочому зошиті вправи на дослідження рівня адекватності образу “Я”
	1	Підрозділ 2.2. Підсумкове заняття	
16	1	<p>Підсумкове заняття. Уточнення та перевірка отриманих знань.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Визначення й узагальнення особистісних якостей, які можуть заважати навчанню за бажаним профілем.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творча робота “Як я сприймаю самого себе”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості особистості, які можуть позитивно чи негативно вплинути на майбутнє навчання за обраним профілем; – вирізняє проблеми профільного самовизначення сучасної молоді; – володіє початковими навичками уникнення типових помилок при виборі професії; – старанно виконав творчу роботу у робочому зошиті на тему: “Як я сприймаю самого себе”
Розділ 3. Профільне навчання у старшій школі			
	6	Підрозділ 3.1. Напрями профільного навчання	
17	1	<p>Профільне навчання. Сутність, мета і принципи організації. Напрями профільного навчання у старшій школі. Профільні проби та основні етапи їх проведення.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Складання моделі внутрішньошкільної профілізації загальноосвітніх закладів міста, району тощо.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Мої плани-проекти для здійснення профільних проб за кожним напрямом профільного навчання”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – вирізняє сутність, мету і принципи організації профільного навчання; – характеризує напрями профільного навчання та моделі внутрішньошкільної профілізації; – розкриває основні етапи проведення профільних проб; – аналізує особливості профільного навчання у системі загальної середньої освіти України; – старанно виконав творчу роботу у робочому зошиті на тему: “Мої плани-проекти для здійснення профільних проб за кожним напрямом профільного навчання”
18	5	<p>Характеристика напрямів профільного навчання у старшій школі (технологічного, суспільно-гуманітарного, філологічного, художньо-естетичного, природничо-математичного та спортивного). Вимоги до навчальних та особистісних</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює зміст кожного напрямку профільного навчання; – вирізняє взаємозв’язки напрямку профільного навчання з визначеними сферами професійної діяльності; – характеризує вимоги до

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<p>досягнень учня кожного з напрямів профільного навчання та їх зв'язок із визначеними сферами професійної діяльності.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Групування вимог до навчальних та особистісних досягнень учня окремих профілів кожного напрямку профільного навчання.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> У робочому зошиті провести класифікацію професій за предметом, метою, засобами і умовами праці, які відповідають кожному напрямку профілю навчання</p>	<p>навчальних та особистісних досягнень учня кожного напрямку профільного навчання;</p> <p>– володіє навичками класифікації професій за предметом, метою, засобами і умовами праці, які відповідають кожному напрямку профілю навчання;</p> <p>– старанно виконав класифікацію професій у робочому зошиті</p>
	1	Підрозділ 3.2. Підсумкове заняття	
19	1	<p>Підсумкове заняття. Уточнення та перевірка отриманих знань.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Дискусія “Профільне навчання – перший крок до вибору майбутньої професії”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Формулювання у робочому зошиті власної позиції стосовно того, як профільне навчання може сприяти продовженню освіти і вибору майбутньої професії</p>	<p>Учень:</p> <p>– пояснює відмінності між окремими напрямками профільного навчання у старшій школі;</p> <p>– характеризує профільне навчання як перший крок до вибору майбутньої професії;</p> <p>– володіє початковими навичками формулювання власної позиції усно, на папері, у мережі Інтернет;</p> <p>– старанно виконав самостійну роботу у робочому зошиті</p>
Розділ 4. Вибір напрямку профільного навчання у старшій школі			
	2	Підрозділ 4.1. Ринок освітніх послуг	
20	1	<p>Ринок освітніх послуг. Значення набуття визначеного профілю для подальшого здобуття освіти.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Класифікація навчальних закладів міста за профілем навчання.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Пошук інформації (спеціальна література та довідки, періодичні видання, ресурси глобальної інформаційної мережі Інтернет) про можливості продовження навчання за обраним профілем та відображення його результатів у робочому зошиті</p>	<p>Учень:</p> <p>– називає суб'єктів ринку освітніх послуг та можливі шляхи набуття визначеного профілю навчання у майбутньому;</p> <p>– характеризує інформаційне поле пошуку можливостей продовження навчання за обраним профілем;</p> <p>– володіє початковими навичками роботи зі спеціальною літературою, довідниками, періодичними виданнями, ресурсами глобальної інформаційної мережі Інтернет та старанно провів пошук необхідної</p>

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

			інформації про можливості продовження навчання за обраним профілем
21	1	<p>Послідовність дій, необхідних для прийняття обґрунтованого рішення про вибір профілю навчання у старшій школі. Самовдосконалення як шлях до навчання за обраним профілем.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Формулювання кожним учнем послідовності дій набуття визначеного профілю.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Зазначення у робочому зошиті, яким чином учень намагається самовдосконалюватися до рівня вимог майбутнього профілю навчання</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює послідовність дій при виборі профілю навчання; – вирізняє профілі навчання та співвідносить їх з індивідуальними можливостями особистості; – характеризує шляхи набуття визначеного профілю навчання у старшій школі; – старанно виконав самостійну роботу у робочому зошиті
	5	Підрозділ 4.2. Профільні проби	
22	5	<p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Проектна діяльність. Проведення профільних проб за кожним напрямом профільного навчання.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Аналіз у робочому зошиті результатів кожної профільної проби</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – називає об'єктивні умови та суб'єктивні фактори, які вплинули на вибір ним майбутнього профілю навчання; – пояснює відмінності у навчанні за різними напрямами профільного навчання та суперечності, які виникли на шляху вибору майбутнього профілю навчання; – вирізняє основні відмінності між напрямами профільного навчання; – характеризує суб'єктивні фактори, які визначають вибір майбутнього профілю навчання та напрями поглиблення знань про нього; – старанно виконав аналіз результатів кожної профільної проби
	1	Підрозділ 4.3. Підсумкове заняття	
23	1	<p>Підсумковий урок. Аналіз результатів профільних проб. Узагальнення даних про навчальні та особистісні досягнення учня.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значущість правильно обраного майбутнього профілю навчання для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії;

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

	Розгляд складностей, які виникли при виборі учнем профілю майбутнього навчання у старшій школі та визначення шляхів їх подолання. Індивідуальні консультації	– характеризує профільне навчання як перший крок до вибору майбутньої професії; – вирізняє навчальні та особистісні досягнення, які уможливають навчання за обраним профілем
Загалом 35 годин		

ПРОГРАМА “ЛЮДИНА І СВІТ ПРОФЕСІЙ”

9 клас (17 годин)

**Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин
за темами програмового матеріалу**

№ з/п	Розділи, підрозділи	Кількість годин
Розділ 1. Світ професій навколо нас		8
1	Вступ	1
2	Підрозділ 1.1. Трудова діяльність людини	3
3	Підрозділ 1.2. Суспільство та вибір професії	4
Розділ 2. Здібності особистості та вибір професії		5
4	Підрозділ 2.1. Індивідуально-психологічні особливості особистості та вибір професії	4
5	Підрозділ 2.2. Підсумкове заняття	1
Розділ 3. Технологія вибору профілю навчання		4
6	Підрозділ 3.1. Напрями профільного навчання	3
7	Підрозділ 3.2. Захист обраного профілю навчання	1
Загалом		17

Рекомендовані теми для практичних робіт учнів на уроці

№ з/п	Назви тем для самостійної роботи учнів
1	Заповнення загальних відомостей про учня у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”
2	Складання блок-схеми “Сфери людської діяльності та види праці”
3	Гра “Аукціон”
4	Класифікація основних груп професій
5	Побудова формули визначеної професії за допомогою таблиці “Класифікація професій”
6	Визначення мотивів вибору професії
7	Визначення факторів професійної непридатності людини до окремих професій
8	Професіограма професій, які мають попит на ринку праці
9	Вправа “Хто Я”, дискусія “Для чого людині знати себе?”

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

10	Вправи на розвиток мислення та емоцій: “Гімнастика для мислення”, “Передай емоцію”, “Вгадай емоцію”
11	Прийоми розвитку уваги. Раціональні прийоми запам’ятовування
12	Вправи для самовиховання, гра “Аукціон”
13	Доповнення відомостей про індивідуальні особливості учня у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”
14	Складання блок-схеми “Модель профільного навчання в Україні”
15	Складання алгоритму вибору профілю навчання
16	Складання блок-схеми “Модель профільного самовизначення у регіоні”
17	Захист обраного профілю. Проектна діяльність “Я обираю цей профіль тому, що”

Рекомендовані теми для самостійної роботи учнів

№ з/п	Назви тем для самостійної роботи учнів
1	Творче завдання у робочому зошиті “Мої особисті досягнення”
2	Творче завдання у робочому зошиті “Моє місце у процесі трудової діяльності”
3	Заповнення у робочому зошиті анкети “Професія моїх батьків”
4	Творче завдання у робочому зошиті “Професійно важливі якості особистості, які необхідні для роботи за професіями: “людина – людина”, “людина – техніка”, “людина – природа”, “людина – знакова система”, “людина – художній образ”
5	Творче завдання у робочому зошиті “Образ мобільного і конкурентоспроможного сучасного фахівця”
6	Творче завдання у робочому зошиті “Мої особисті мотиви вибору професії”
7	Творче завдання у робочому зошиті “Самовдосконалення та зміцнення здоров’я і мій вибір професії”
8	Творче завдання у робочому зошиті “Професіограма моєї улюбленої професії”
9	Виконання у робочому зошиті завдання на визначення власної самооцінки
10	Виконання у робочому зошиті завдання на визначення рівня розвитку окремих видів мислення
11	Виконання у робочому зошиті завдання на визначення рівня розвитку уваги і пам’яті
12	Виконання у робочому зошиті завдання на визначення власного типу темпераменту
13	Творче завдання у робочому зошиті “Мої індивідуальні особливості і обрана професія”
14	Звіт у робочому зошиті про екскурсію до навчальних закладів різних типів
15	Творче завдання у робочому зошиті “Освітні профілі навчальних закладів у регіоні”
16	Творче завдання у робочому зошиті “Моя програма здійснення профільних проб за суспільно-гуманітарним, природничо-математичним,

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

	технологічним, художньо-естетичним та спортивним напрямом профільного навчання”
17	Творче завдання у робочому зошиті “Мій головний та резервний професійні плани”

9 клас

Навчальний пріоритетний матеріал

№ з/п	К-сть год	Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки
Розділ 1. Світ професій навколо нас			
	1	Вступ	
1	1	<p>Мета і завдання курсу “Людина і світ професій”. Професійне самовизначення особистості в умовах сучасного ринку праці. Типові помилки при виборі професії і їхні наслідки. Інструкція учням про порядок заповнення відомостей у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Заповнення учнем загальних відомостей про себе у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Мої особисті досягнення”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства; – вирізняє проблеми професійного самовизначення сучасної молоді; – характеризує типові помилки при виборі професії і їхні наслідки; – старанно виконав самостійну роботу у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”
	3	Підрозділ 1.1. Трудова діяльність людини	
2	1	<p>Трудова діяльність людини. Сфери людської діяльності та види праці. Значущість і місце особистості у сучасному процесі трудової діяльності людини.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Складання блок-схеми “Сфери людської діяльності та види праці”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Моє місце у процесі трудової діяльності”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – називає сфери людської діяльності та види праці; – вирізняє особливості видів трудової діяльності людини в умовах ринку; – пояснює значущість і місце особистості в процесі трудової діяльності; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему: “Моє місце у процесі трудової діяльності”
3	1	<p>Професія – соціальний статус людини. Поняття “професія”.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює відмінності між

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<p>Професія, спеціальність, кваліфікація, посада. Види професій. Галузева класифікація професій. Державний класифікатор професій України. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Гра “Аукціон”. <i>Самостійна робота учня.</i> Заповнення у робочому зошиті анкети “Професія моїх батьків”</p>	<p>професією, спеціальністю, кваліфікацією і посадою; – вирізняє види професій і галузі господарства; – характеризує специфіку галузевої класифікації професій; – володіє початковими навичками роботи з Державним класифікатором професій України</p>
4	1	<p>Типи професій: “людина – людина”, “людина – техніка”, “людина – природа”, “людина – знакова система”, “людина – художній образ”. Загальна характеристика професійної діяльності: предмет, мета, засоби, умови і т.п. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Класифікація основних груп професій. <i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Професійно важливі якості особистості, які необхідні для роботи за професіями: “людина – людина”, “людина – техніка”, “людина – природа”, “людина – знакова система”, “людина – художній образ”</p>	<p><i>Учень:</i> – характеризує специфіку професій: “людина – людина”, “людина – техніка”, “людина – природа”, “людина – знакова система”, “людина – художній образ”; – розподіляє професії на групи за предметом, метою, засобами й умовами праці; – володіє початковими навичками класифікації основних груп професій; – вирізняє професійно важливі якості особистості, які необхідні для роботи за професіями: “людина – людина”, “людина – техніка”, “людина – природа”, “людина – знакова система”, “людина – художній образ”</p>
	4	Підрозділ 1.2. Суспільство та вибір професії	
5	1	<p>Формула вибору професії: “хочу”, “можу”, “маю”, “потрібно”. Суспільство та вибір професії. Конкурентоспроможність і мобільність сучасного фахівця. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Побудова формули визначеної професії за допомогою таблиці “Класифікація професій”. <i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Образ мобільного і конкурентоспроможного сучасного фахівця”</p>	<p><i>Учень:</i> – пояснює важливість конкурентоспроможності і мобільності фахівця на ринку праці; – характеризує змістову сутність вибору професії; – вирізняє складові формули вибору професії; – володіє початковими навичками складання формули визначеної професії; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему: “Образ мобільного і</p>

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

			конкурентоспроможного сучасного фахівця”
6	1	<p>Мотиви вибору професії. Поняття про мотиви та потреби людини. Види мотивів та їх урахування при виборі професії.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Визначення мотивів вибору професії.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Мої особисті мотиви вибору професії”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значення мотивів та потреб людини при виборі професії; – вирізняє види мотивів та враховує їх під час вибору професії; – характеризує суб’єктивні фактори вибору професії; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему: “Мої особисті мотиви вибору професії”
7	1	<p>Професійна придатність особистості. Стан здоров’я та професійна придатність. Протипоказання до вибору професії. Професійні захворювання. Шляхи зміцнення здоров’я.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Визначення факторів професійної непридатності людини до окремих професій.</p> <p><i>Самостійна робота.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Самовдосконалення та зміцнення здоров’я і мій вибір професії”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює сутність професійної придатності особистості; – характеризує вимоги професії до особистісного розвитку та здоров’я людини; – вирізняє фактори професійної непридатності людини до окремих професій; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему: “Самовдосконалення та зміцнення здоров’я і мій вибір професії”
8	1	<p>Професіографія – джерело інформації про світ професій. Поняття про професіограму. Структура професіограми. Професіограми сучасних професій.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Професіограма професій, які мають попит на ринку праці.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Професіограма моєї улюбленої професії”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює сутність професіограми професії як основного джерела інформації про неї; – характеризує складові професіограми професії; – володіє початковими навичками аналізу професіограми професій, які мають попит на ринку праці; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему: “Професіограма моєї улюбленої професії”
Розділ 2. Здібності особистості та вибір професії			
	4	Підрозділ 2.1. Індивідуально-психологічні особливості особистості та вибір професії	
9	1	Індивідуально-психологічні особливості та вибір професії. Образ	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значущість

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<p>“Я” та можливості особистості. Психічне, соціальне та фізичне “Я”. Самооцінка та її значення для правильного вибору професії.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Вправа “Хто Я”, дискусія “Для чого людині знати себе?”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i></p> <p>Виконання у робочому зошиті завдання на визначення власної самооцінки</p>	<p>індивідуально-психологічних особливостей особистості для вибору професії;</p> <ul style="list-style-type: none"> – вирізняє складові образу “Я”; – характеризує особливості самооцінки людини і її значення для професійної діяльності людини; – старанно виконав завдання у робочому зошиті на тему: “Моя самооцінка”
10	1	<p>Мислення і емоції. Види мислення та їхні характеристики. Емоції, їх прояв і значення у професійній діяльності людини.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Вправи на розвиток мислення та емоцій: “Гімнастика для мислення”, “Передай емоцію”, “Вгадай емоцію”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i></p> <p>Виконати у робочому зошиті завдання на визначення рівня розвитку окремих видів мислення.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості мислення та емоцій людини і їхнє значення для професійної діяльності людини; – характеризує емоційні стани особистості та види мисленневих рішень; – володіє початковими навичками розвитку мислення та навичками розвитку контролю над своїми емоціями; – старанно виконав завдання у робочому зошиті на тему: “Мої емоції і мислення”
11	1	<p>Увага і пам’ять та її значення для професійної діяльності людини. Види пам’яті та властивості уваги.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Прийоми розвитку уваги. Раціональні прийоми запам’ятовування.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i></p> <p>Виконання у робочому зошиті завдання на визначення рівня розвитку уваги і пам’яті</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості уваги та пам’яті людини і їхнє значення для професійної діяльності людини; – характеризує якості уваги і пам’яті; – володіє початковими навичками розвитку уваги і раціональними прийомами запам’ятовування; – старанно виконав завдання у робочому зошиті на тему: “Моя увага і пам’ять”
12	1	<p>Характер і темперамент особистості та вибір професії. Врахування домінуючих рис характеру та типу темпераменту при виборі майбутньої професії.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Вправи для самовиховання, гра</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює особливості характеру та темпераменту людини і їх врахування у професійній діяльності; – вирізняє типи темпераменту та характеризує домінуючі риси характеру;

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<p>“Аукціон”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i></p> <p>Виконання у робочому зошиті завдання на визначення власного типу темпераменту</p>	<p>– володіє початковими навичками самовиховання;</p> <p>– старанно виконав завдання у робочому зошиті на визначення власного типу темпераменту</p>
	1	Підрозділ 2.2. Підсумкове заняття	
13	1	<p>Підведення підсумків за темами вивченого розділу. Уточнення та перевірка окремих результатів, отриманих під час виконання практичних робіт на уроці та самостійних завдань.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Доповнення відомостей про індивідуальні особливості учня у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Мої індивідуальні особливості і обрана професія”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <p>– пояснює значущість індивідуально-психологічних особливостей особистості для вибору професії;</p> <p>– характеризує особливості самопізнання, самооцінки та самоаналізу людини і їхнє значення для професійної діяльності людини;</p> <p>– склав і реалізує програму самовдосконалення;</p> <p>– старанно виконав завдання у робочому зошиті на тему: “Мої індивідуальні особливості і обрана професія”</p>
Розділ 3. Технологія вибору профілю навчання			
	3	Підрозділ 3.1. Напрями профільного навчання	
14	1	<p>Сучасний світ, освітній простір та необхідність вибору профілю навчання. Модель профільного навчання у системі загальної середньої освіти України. Зміст профільної освіти.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p> <p>Складання блок-схеми “Модель профільного навчання в Україні”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Звіт у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” про екскурсію до навчальних закладів різних типів</p>	<p><i>Учень:</i></p> <p>– характеризує модель профільного навчання у системі загальної середньої освіти України;</p> <p>– вирізняє вимоги бажаного у майбутньому напрямку профільного навчання;</p> <p>– характеризує особистісні характеристики, які можуть стати перепорою для продовження навчання за бажаним профілем;</p> <p>– здійснив екскурсію до навчальних закладів різних типів і підготував про неї звіт</p>
15	1	<p>Алгоритм вибору профілю навчання. Профіль навчання та профільна придатність особистості. Профілі навчання та їх співвідношення з індивідуальними можливостями особистості.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <p>– розкриває зміст профільної освіти;</p> <p>– пояснює алгоритм вибору профілю навчання;</p> <p>– вирізняє профілі навчання та співвідносить їх з індивідуальними</p>

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Складання алгоритму вибору профілю навчання.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Освітні профілі навчальних закладів у регіоні”</p>	<p>можливостями особистості;</p> <p>– характеризує шляхи набуття визначеного профілю навчання у старшій школі;</p> <p>– старанно виконав завдання у робочому зошиті на тему “Освітні профілі навчальних закладів у регіоні”</p>
16	1	<p>Профільні проби. Факультативи, гуртки, курси за вибором, наукові товариства, Мала академія наук України тощо.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Складання блок-схеми “Модель профільного самовизначення у регіоні”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Моя програма здійснення профільних проб за суспільно-гуманітарним, природничо-математичним, технологічним, художньо-естетичним та спортивним напрямом профільного навчання”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <p>– пояснює відмінності у навчанні за різними профілями;</p> <p>– вирізняє основні напрями здійснення профільних проб;</p> <p>– характеризує можливості профільного самовизначення у регіоні;</p> <p>– старанно виконав завдання у робочому зошиті на тему “Моя програма здійснення профільних проб за суспільно-гуманітарним, природничо-математичним, технологічним, художньо-естетичним та спортивним напрямом профільного навчання”</p>
	1	Підрозділ 3.2. Захист обраного профілю навчання	
17	1	<p>Освітня траєкторія старшокласника при виборі майбутнього профілю навчання. Головний та резервний професійні плани. Аналіз суперечностей, які можуть виникнути на шляху вибору майбутнього профілю навчання та напрями їх розв’язання.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Захист обраного профілю. Проектна діяльність “Я обираю цей профіль тому, що ...”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Мій головний та резервний професійні плани”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <p>– пояснює значущість правильно обраного майбутнього профілю навчання для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії;</p> <p>– вирізняє складові головного та резервного професійних планів;</p> <p>– аналізує перешкоди, які можуть виникнути на шляху вибору майбутнього профілю навчання;</p> <p>– старанно виконав завдання у робочому зошиті на тему “Мій головний та резервний професійні плани”</p>

ПРОГРАМА “ЛЮДИНА І СВІТ ПРОФЕСІЙ”
9 клас (9 годин)

**Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин
за темами програмового матеріалу**

№ з/п	Розділи, підрозділи	Кількість годин
Розділ 1. Сучасний світ професійної освіти і праці		4
1	Вступ	1
2	Підрозділ 1.1. Ринок освітніх послуг	2
3	Підрозділ 1.2. Робочий зошит “Вибір профілю навчання”	1
Розділ 2. Мої ресурси і ризики		3
4	Підрозділ 2.1. Образ “Я”	1
5	Підрозділ 2.2. “Я” і мої можливості	2
Розділ 3. Технологія побудови індивідуальної освітньої траєкторії		2
6	Підрозділ 3.1. Індивідуальна освітня траєкторія	1
7	Підрозділ 3.2. Захист обраного профілю	1
Загалом		9

Рекомендовані теми для практичних робіт учнів на уроці

№ з/п	Назви тем для практичних робіт учнів на уроці
1	Дискусія “Людина – це суб’єкт вибору чи жертва обставин?”
2	Складання переліку 10 професій, які мають попит на ринку праці у регіоні. Виокремлення групи основних вимог цих професій до фахівців
3	Класифікація навчальних закладів регіону за напрямом профільного навчання
4	Проектування і здійснення профільних проб
5	Вправа “Хто Я”, дискусія “Для чого людині знати себе?”
6	Визначення й узагальнення особистісних характеристик, які можуть стати перепоною для продовження навчання за певним профілем
7	Визначення готовності учня до вибору майбутнього профілю навчання
8	Розроблення схеми “Моя освітня траєкторія”
9	Моя програма самовдосконалення

Рекомендовані теми для самостійної роботи учнів

№ з/п	Назви тем для самостійної роботи учнів
1	Заповнення загальних відомостей у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. Творче завдання у робочому зошиті “Життєвий і професійний успіх людини. Конкурентоспроможність і мобільність сучасного фахівця”

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

2	Творче завдання у робочому зошиті “Моя майбутня професія”
3	Складання матриці вибору профілю навчання
4	Творче завдання у робочому зошиті “Моя програма здійснення профільних проб”
5	Виконання у робочому зошиті вправ на самопізнання
6	Творче завдання у робочому зошиті “Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня суспільно-гуманітарного, філологічного, художньо-естетичного, природничо-математичного, технологічного та спортивного напрямку профільного навчання”
7	Творче завдання у робочому зошиті “Аналіз здійснених профільних проб”
8	Проектна діяльність “Я обираю цей профіль тому, що ...”
9	Творче завдання у робочому зошиті “Мій вибір профілю навчання був ...”, “Якби мені довелося обирати майбутній профіль навчання, то я ...”

9 клас

Навчальний пріоритетний матеріал

№ з/п	К-сть год	Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки
Розділ 1. Сучасний світ професійної освіти і праці			
	1	Вступ	
1	1	<p>Мета і завдання курсу “Людина і світ професій”. Значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства. Профільне навчання – перший крок до вибору майбутньої професії. Інструкція учням про порядок роботи з “Робочим зошитом вибору профілю навчання”.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Дискусія “Людина – це суб’єкт вибору чи жертва обставин?”</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Заповнити загальні відомості у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. Творче завдання у робочому зошиті “Життєвий і професійний успіх людини. Конкурентоспроможність і мобільність сучасного фахівця”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значення правильного вибору професії для особистості та сучасного суспільства; – характеризує вибір профілю навчання як перший крок до вибору майбутньої професії; – аналізує об’єктивні умови та суб’єктивні фактори профільного самовизначення; – володіє інформацією про напрями досягнення професійного успіху, високого рівня конкурентоспроможності і мобільності на ринку праці; – старанно виконав самостійну роботу в “Робочому зошиті вибору профілю навчання”
	2	Підрозділ 1.1. Ринок освітніх послуг	
2	1	Ринок освітніх послуг і можливості здобуття освіти.	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – називає суб’єктів ринку освітніх

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<p>Інформаційне поле пошуку можливостей продовження навчання за обраним профілем (спеціальна література, довідники, періодичні видання, ресурси глобальної інформаційної мережі Інтернет тощо). Взаємозв'язок напряму профільного навчання і майбутньої професії. Перспективи професійного зростання у регіоні.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Складання переліку 10 професій, які мають попит на ринку праці у регіоні. Виокремлення групи основних вимог цих професій до фахівців.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Моя майбутня професія”</p>	<p>послуг та можливі шляхи здобуття освіти;</p> <ul style="list-style-type: none"> – характеризує інформаційне поле пошуку можливостей продовження навчання за обраним профілем; – володіє початковими навичками пошуку необхідної інформації у спеціальній літературі, довідниках, періодичних виданнях та ресурсах глобальної інформаційної мережі Інтернет; – аналізує вимоги професій, які мають попит на ринку праці у регіоні; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему “Моя майбутня професія”
3	1	<p>Сутність, мета і принципи організації профільного навчання. Профільна проба як можливість отримати відповідний практичний досвід. Форми допрофільної підготовки: факультативи, гуртки, курси за вибором, наукові товариства, Мала академія наук тощо.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Класифікація навчальних закладів регіону за напрямом профільного навчання.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Складання матриці вибору профілю навчання</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – характеризує сутність, мету і принципи організації профільного навчання у старшій школі; – пояснює значення профільних проб для отримання відповідного практичного досвіду навчальної діяльності; – класифікує навчальні заклади регіону за напрямом профільного навчання; – володіє початковими навичками складання матриці вибору профілю навчання
	1	Підрозділ 1.2. Робочий зошит „Вибір профілю навчання”	
4	1	<p>Вплив оточення (засобів масової інформації, реклами тощо) на вибір майбутнього профілю навчання. Ризики профільного самовизначення. Інструкція про порядок написання звіту щодо проходження профільних проб у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i></p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значущість впливу оточення (засобів масової інформації, реклами тощо) на вибір майбутнього профілю навчання; – аналізує можливі ризики профільного самовизначення; – володіє початковими навичками

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		Проектування і здійснення профільних проб. <i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Моя програма здійснення профільних проб”	проектування і здійснення профільних проб; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему “Моя програма здійснення профільних проб”
Розділ 2. Мої ресурси і ризики			
	1	Підрозділ 2.1. Образ „Я”	
5	1	Що я знаю про себе і свої можливості. Образ “Я”. Психічне, соціальне та фізичне “Я”. Джерела отримання людиною інформації про себе, свої можливості і здібності. Соціальна, психологічна, психофізіологічна, медична консультація та інші ресурси індивідуальної допомоги. Інструкція про порядок заповнення відомостей про учня, отриманих під час вивчення розділу “Мої ресурси і ризики” у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Вправа “Хто Я”, дискусія “Для чого людині знати себе?” <i>Самостійна робота учня.</i> Виконання у робочому зошиті вправ на самопізнання	<i>Учень:</i> – пояснює значення знань про себе і свої можливості для вибору майбутнього профілю навчання; – вирізняє складові образу “Я” й аналізує особливості психічного, соціального та фізичного “Я”; – характеризує джерела отримання людиною інформації про себе, свої можливості і здібності. – володіє інформацією, отриманою у процесі індивідуальної консультації; – старанно виконав у робочому зошиті вправи на самопізнання і має достатній обсяг інформації для вибору майбутнього профілю навчання
	2	Підрозділ 2.2. “Я” і мої можливості	
6	1	Вибір майбутнього профілю навчання та профільна придатність особистості. Вимоги профільного навчання до стану здоров’я, рівня підготовки, навчальних і особистісних досягнень. Зв’язок між напрямом профільного навчання й визначеними сферами професійної діяльності. <i>Практична робота учня на уроці.</i> Визначення й узагальнення особистісних характеристик, які можуть стати перепорою для продовження навчання за певним профілем.	<i>Учень:</i> – пояснює значення профільної придатності особистості для вибору майбутнього профілю навчання; – вирізняє вимоги бажаного напряму профільного навчання до стану здоров’я, рівня підготовки, навчальних і особистісних досягнень; – аналізує особистісні характеристики, які можуть стати перепорою для продовження навчання за бажаним профілем; – старанно виконав творче

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

		<p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті: “Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня суспільно-гуманітарного, філологічного, художньо-естетичного, природничо-математичного, технологічного та спортивного напрямку профільного навчання”</p>	<p>завдання у робочому зошиті на тему “Вимоги до навчальних та особистісних досягнень учня суспільно-гуманітарного, художньо-естетичного, філологічного, природничо-математичного, технологічного та спортивного напрямку профільного навчання”</p>
7	1	<p>Шляхи організації власної життєдіяльності з метою ефективного опанування у майбутньому обраним навчальним профілем. Самоосвіта, самовиховання та самовдосконалення до рівня вимог майбутнього профілю навчання. Готовність особистості до профільного самовизначення.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Визначення готовності учня до вибору майбутнього профілю навчання.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Аналіз здійснених профільних проб”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює напрями організації власної життєдіяльності з метою майбутнього ефективного опанування обраним навчальним профілем; – розкриває зміст понять самоосвіта, самовиховання та самовдосконалення; – аналізує вимоги бажаного напрямку профільного навчання, які актуалізують процеси самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення; – старанно виконав творче завдання у робочому зошиті на тему “Аналіз здійснених профільних проб”
Розділ 3. Технологія побудови індивідуальної освітньої траєкторії			
	1	Підрозділ 3.1. Індивідуальна освітня траєкторія	
8	1	<p>Індивідуальна освітня траєкторія старшокласника при виборі майбутнього профілю навчання. Головний та резервний професійні плани. Самостійна робота у майбутньому з “Робочим зошитом вибору профілю навчання”, його доповнення навчальними та особистісними досягненнями.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Розроблення схеми “Моя освітня траєкторія”.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Проектна діяльність “Я обираю цей профіль тому, що ...”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – пояснює значущість правильно обраного профілю навчання для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії; – вирізняє специфіку головного та резервного професійних планів; – розкриває зміст та напрями самостійної роботи у майбутньому з “Робочим зошитом вибору профілю навчання”; – володіє початковими навичками побудови індивідуальної освітньої траєкторії

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

	1	Підрозділ 3.2. Захист обраного профілю	
9	1	<p>Захист обраного профілю. Уточнення, конкретизація, поглиблення знань про обраний профіль, перевірка правильності міркувань, що привели до такого вибору. Аналіз суперечностей, які виникли на шляху вибору майбутнього профілю навчання, та напрями їх розв'язання.</p> <p><i>Практична робота учня на уроці.</i> Моя програма самовдосконалення.</p> <p><i>Самостійна робота учня.</i> Творче завдання у робочому зошиті “Мій вибір профілю навчання був ...”, “Якби мені довелося обирати майбутній профіль навчання, то я ...”</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – називає об’єктивні умови та суб’єктивні фактори, які вплинули на вибір ним майбутнього профілю навчання; – пояснює суперечності, які виникли на шляху вибору майбутнього профілю навчання; – характеризує напрями поглиблення знань про обраний профіль; – має власну програму самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення, яка складена на основі самооцінки та аналізу здійснених профільних проб

Додатки

Додаток 1

Орієнтовні критерії оцінювання рівня компетентності учня у виборі профілю навчання у старшій школі

Рівень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів	
	1	Не бере участі в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Відповіді на запитання поверхневі або ж відсутні. Результати практичних робіт відсутні і не фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. Проблема вибору профілю навчання неактуальна	
Початковий	2	Не виявляє активності в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. У змозі відповісти лише на загальні запитання. Відтворює тільки окремі аспекти навчальної інформації. Результати практичних робіт лише інколи фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. Проблема вибору профілю навчання неактуальна	
	3	Виявляє активність в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу лише інколи. Відповіді ґрунтовні тільки на окремі запитання, у яких прагне до самостійного міркування. Результати практичних робіт фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” частково. Проблема вибору профілю навчання перенесена на пізніший час	

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

	4	Виявляє активність в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Відповіді ґрунтовні тільки в межах визначеного програмою навчального матеріалу. Розуміє необхідність розв'язання проблем майбутнього профільного навчання, але не виявляє самостійності. Результати практичних робіт фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” у межах програмового матеріалу. Проблема вибору профілю навчання перенесена на пізніший час
Середній	5	Виявляє активність і самостійність в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Встановлює логічні зв'язки у змісті навчального матеріалу. Усвідомлює важливість проблеми вибору майбутнього профілю навчання. Результати практичних робіт систематично фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” у межах програмового матеріалу, проте під час виконання окремих завдань потребує допомоги вчителя. Проблема вибору профілю навчання актуальна
	6	Виявляє активність і самостійність в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Встановлює логічні зв'язки у змісті навчального матеріалу. Усвідомлює важливість проблеми вибору майбутнього профілю навчання як першого кроку до оволодіння професією. Результати практичних робіт систематично фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” у межах програмового матеріалу. Проблема вибору профілю навчання актуалізована
	7	Виявляє активність і самостійність в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Освоює навчальний зміст без особливих труднощів. Здатний до критичного аналізу змісту навчального матеріалу. Результати практичних робіт систематично фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. Проблема вибору профілю навчання на активному етапі вирішення
Достатній	8	Виявляє активність, самостійність і творчість в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Виявляє постійний інтерес до проблеми вивчення, здатний критично аналізувати й оцінювати програмовий матеріал. Результати практичних робіт систематично фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” не лише у межах програмового матеріалу. Проблема вибору профілю навчання на активному етапі вирішення
	9	Активний в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Виявляє постійний інтерес до проблеми вивчення, критично його аналізує, здатний до прийняття обґрунтованих рішень. Результати практичних робіт систематично фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання”. Майбутній профіль навчання обраний. Програмовий матеріал використовується для самоствердження у виборі

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

	10	Активний в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. У змозі швидко знайти необхідну професіографічну інформацію. Глибоко аналізує об'єктивні умови і суб'єктивні фактори вибору профілю навчання. Майбутній профіль навчання обраний. Зміст навчального матеріалу і практичних робіт використовує для побудови індивідуальної освітньої траєкторії
Високий	11	Активний в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Самостійно та критично оцінює значення майбутнього профілю навчання для оволодіння обраною професією. Обраний не лише майбутній профіль навчання, а й професія. Практичні роботи виконує для самоствердження у власному виборі. Індивідуальна освітня траєкторія побудована.
	12	Активний в обговоренні теоретичного змісту навчального матеріалу. Обраний не лише майбутній профіль навчання, а й професія. Результати практичних робіт систематично фіксуються у “Робочому зошиті вибору профілю навчання” і використовуються для самовдосконалення. Індивідуальна освітня траєкторія побудована і реалізується

Додаток 2

Робочий зошит вибору профілю навчання

“Робочий зошит вибору профілю навчання” є обов'язковою умовою реалізації змісту курсу “Людина і світ професій”, у якому узагальнюються навчальні та особистісні досягнення учня, результати його профільних проб, індивідуальних та колективних творчих справ. Головною метою ведення “Робочого зошиту вибору профілю навчання” є активізація профорієнтаційної діяльності кожного учня 8–9 класу, виховання у них ставлення до себе як суб'єкта майбутнього профільного навчання, формування адекватної самооцінки, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

Складові блоки “Робочого зошиту вибору профілю навчання” відповідають змісту практичних робіт. Учні, досліджуючи свої професійно важливі якості під час практичних робіт, виробляють уміння аналізувати професії та зосереджуватися на самоаналізі. Така його побудова дає змогу зібрати дані щодо рівня розвитку індивідуально-психологічних особливостей кожного учня класу, навчальних та особистісних досягнень, фізичного розвитку та стану здоров'я.

Примітка: Структура “Робочого зошиту вибору профілю навчання”, незважаючи на його обов'язковість, є орієнтовною і може бути змінена залежно від можливостей учителя та вподобань учнів.

“Робочий зошит” має складатися з визначеної вчителем кількості розділів, які відповідають кількості практичних і самостійних робіт. Орієнтовною його структура може складатися із семи підрозділів.

Структура “Робочого зошита”: моє резюме; мої цілі, плани та аналіз їх виконання; мої профільні проби; мої досягнення; відгуки, рекомендації і консультації; важлива інформація.

Список рекомендованої літератури

1. Бас Г. Г. Орієнтація учнів на сільськогосподарські професії / Г. Г. Бас. – К. : Рад. школа, 1986. – 159 с.
2. Віденко В. Ф. Людина і світ / [В. Ф. Віденко, Л. В. Віденко, В. І. Кондратова-Діденко]. – К. : Вища школа, 2001. – 229 с.
3. Довідник професій / [упорядники: Закатнов Д. О., Жемера Н. В., Тименко М. П.]. – К. : Українська книга, 1999. – 321 с.
4. Захаров Н. Н. Профессиональная ориентация школьников / Н. Н. Захаров, В. Д. Симоненко. – М. : Просвещение, 1989. – 192 с.
5. Климов Е. А. Как выбрать профессию / Е. А. Климов. – М. : Просвещение, 1984. – 179 с.
6. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. – 512 с.
7. Критерии и показатели готовности школьников к профессиональному самоопределению / [под ред. Чистяковой С. Н., Журкиной А. Я.]. – М. : Филология, 1997. – 80 с.
8. Мельник О. В. Основи вибору професій : експериментальна програма та збірник практичних завдань / О. В. Мельник, В. П. Романчук. – К. : Інститут проблем виховання АПН України, 2001. – 98 с.
9. Педагогічні засоби підготовки старшокласників до професійного самовизначення в умовах профільного навчання : метод. посіб. / [Закатнов Д. О., Мельник О. В., Осипов О. В., Морін О. Л., Гуцан Л. А., Скалько О. В. ; за ред. Закатнова Д. О.]. – К. : ІПВ АПН України, 2005. – 215 с.
10. Педагогічні основи трудового становлення і професійного самовизначення учнівської молоді : монографія / за ред. М. П. Тименка. – Бердянськ : Інститут педагогіки АПН України, 1996. – 268 с.
11. Підготовка до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи) : навч.-метод. посіб. / [за ред. Балла Г. О., Перепелиці П. С., Рибалки В. В.]. – К. : Наукова думка, 2000. – 188 с.
12. Побірченко Н. А. Людина і праця : навч. пос. для 10-го кл. / [Побірченко Н. А., Сергеєнкова О. П., Підтілок І. В.]. – К. : Наш час, 2006. – 180 с.
13. Професійне самовизначення старшокласників : метод. посіб. / [Закатнов Д. О., Мельник О. В., Осипов О. В., Морін О. Л., Гуцан Л. А.; за ред. Закатнова Д. О.] – К. : Вид. дім “Шкільний світ”, Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
14. Профессиограммы и профессиокарты основных профессий : метод. пособ. / под ред. Ерасова В. В. – К. : РІА-ВООК, 1995. – 335 с.
15. Профконсультационная работа со старшеклассниками : пособие / [под ред. Федоришина Б. А.]. – К. : Рад. школа, 1980. – 160 с.
16. Мельник О.В. Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика: науково-методичний посібник [для вчителів] / [За ред. О. В. Мельника]. – К.: “Мегапринт”, 2009. – Вип. 1. – 223 с.

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

17. Професійна орієнтація: теорія і практика: науково-методичний посібник [для педагогічних працівників] / [За ред. О. В. Мельника] – Івано-Франківськ: “Тіповіт”, 2011. – Вип. № 2. – 279 с.
18. Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение / Н. С. Пряжников. – М. : Ин-т практической психологии, 1996. – 256 с.
19. Рибалка В. В. Готовність учня до профільного навчання / за заг. ред. Максименка С. Д., Главник О. Л. – К. : Мікрос-СВС, 2003. – 112 с.
20. Рибалка В. В. Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників : монографія / за ред. Балла Г. О. – К., 1998. – 160 с.
21. Система профориєнтаційної роботи со старшокласниками / под ред. Федоришина Б. А. – К. : Рад. школа, 1988. – 180 с.
22. Словник-довідник з професійної орієнтації учнів / [укл.: О. В. Мельник, В. В. Синявський]. – К.: “Мегапринт”, 2007. – 119 с.
23. Уніат С. Вибір професії або задача з багатьма невідомими / С. Уніат, С. Комінько. – Тернопіль : Підручники та посібники, 1997. – 87 с.

Додаткова література

1. Гуцан Л. А. Науково-методичний супровід профорієнтаційної роботи із учнівською молоддю в умовах профільного навчання / Л. А. Гуцан // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Київ : Імекс-ЛТД, 2008. – Вип. 11. – С. 65–74.
2. Гуцан Л. А. Робочий зошит старшокласника з навчальної програми для учнів 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, які навчаються за програмою курсу профорієнтаційного спрямування “Людина і світ професій” в обсязі 17 год / Леся Андріївна Гуцан. – К. : Біг-принт, 2010. – 80 с.
3. Гуцан Л. А. Світ професій : [навч. посіб.] / Леся Андріївна Гуцан. – К. : Палаючі наклади, 2008. – 100 с.
4. Мельник О. В. Зміст, форми та методи профконсультаційної роботи зі старшокласниками в процесі профільного навчання : наук.-метод. посіб. [для вчителів] / Олександр Васильович Мельник. – К. : Мегапринт, 2008. – 72 с.
5. Мельник О. В. Профориєнтаційна робота зі школярами в умовах профільного навчання : наук.-метод. посіб. [для вчителів] / О. В. Мельник, І. Л. Уличний ; за ред. О. В. Мельника. – К. : Мегапринт, 2008. – 160 с.
6. Мельник О. В. Принцип активного професійного орієнтування учнів / О. В. Мельник // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Вип. 13., кн. 2. – Кам’янець-Подільський : 2009 – Вип. 13, кн. 2 – С. 299–308.
7. Мельник О. В. Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика [наук.-метод. посіб. для вчителів] / за ред. О. В. Мельника. – К. : Четверта хвиля, 2009. – Вип. № 1. – 230 с.
8. Мельник О. В. Теорія та методика професійної орієнтації учнів старшої профільної школи / О. В. Мельник // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – К. : Інститут проблем виховання АПН України, 2008. – Вип. 12. – С. 217–224.

Людина і світ професій: комплекс навчальних програм

9. Мельник О.В. Розвиток професійної орієнтації в Україні : наук.-допом. бібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Стельмах Н. А., Ніколюк Л. І. ; наук. ред. Рогова П. І. ; наук. консультант Мельник О. В. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.]. – К. : [б. в.], 2009. – 196 с.
10. Охріменко З. В. Мобільність старшокласника – умова його майбутньої конкурентоспроможності на ринку праці / З. В. Охріменко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Вип. 13., кн. 2. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д. Г., 2009. – С. 308–316.
11. Програма “Людина і світ професій” [для 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів] (35 год) / О. В. Мельник, О. Л. Морін // Трудова підготовка в закладах освіти, 2009. – № 12. – С. 33–44.
12. Програма “Людина і світ професій” [для 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів] (17 год) / О. В. Мельник, Л. А. Гуцан // Трудова підготовка в закладах освіти, 2009. – № 11. – С. 34–41.
13. Програма “Людина і світ професій” [для 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів] (9 год) / О. В. Мельник, І. І. Ткачук // Трудова підготовка в закладах освіти, 2009. – № 10. – С. 34–40.
14. Програма “Людина і світ професій” для загальноосвітніх навчальних закладів (8–9 класи) (70 год) / Бех І. Д. (науковий консультант), Мельник О. В., Гуцан Л. А., Дятленко С. М., Морін О. Л., Ткачук І. І., Скалько О. В., Шабдінов М. Л. // Трудова підготовка в закладах освіти, 2008. – № 1. – С. 43–56.
15. Робочий зошит навчальної програми профорієнтаційного спрямування “Людина і світ професій” (70 годин) [для 8 – 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів] / О. В. Мельник, З. В. Охріменко. – К. : Четверта хвиля, 2009. – 56 с.
16. Робочий зошит навчальної програми профорієнтаційного спрямування “Людина і світ професій” [для 8 класів загальноосвітніх навчальних закладів] (70 годин) / О. В. Мельник, М. В. Лузан. – К. : Четверта хвиля, 2010. – 63 с.
17. Робочий зошит старшокласника (до курсу профорієнтаційного спрямування “Людина і світ професій”, 9 клас) / О. В. Мельник, І. І. Ткачук // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – № 5. – С. 27 – 34.
18. Робочий зошит старшокласника (до курсу профорієнтаційного спрямування “Людина і світ професій”, 9 клас) / О. В. Мельник, О. Л. Морін // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – № 7 – 8. – С. 42-52.
19. Ткачук І. І. Спрямованість учнів старшої школи на майбутній професійний успіх / І. І. Ткачук // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Вип. 14, кн. 2. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д. Г., 2010. – С. 293–301.
20. Щоденник вибору профілю навчання : колект. наук.-метод. посіб. [для вчителів] у 2-х ч. // [Л. А. Гуцан, О. В. Мельник, О. Л. Морін, І. І. Ткачук, З. В. Охріменко, О. В. Скалько]. – К. : Р/А S.M.I.T., 2010. – 196 с.
21. Щоденник вибору профілю навчання : колективний метод. посіб. [для 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів] / О. В. Мельник, І. І. Ткачук, Л. А. Гуцан, О. Л. Морін. – К. : Р/А S.M.I.T., 2010. – 84 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЛЮДИНА І СВІТ ПРОФЕСІЙ

**Комплекс навчальних програм
(9, 17, 35, 70 год.)**

Наукове редагування – О. В. Мельник
Літературне редагування – І. П. Білоцерківець
Обкладинка – І. І. Ткачук
Комп'ютерна верстка та макетування – О. В. Мельник

Підписано до друку 20. 03. 2015 р.
Формат 60x90 1/16.
Гарн. Times New Roman
Ум. друк. арк. . 2,36
Тираж 100.

Івано-Франківськ
вул.. Височана, 18
Видавництво “НАІР”
(0342) 50-57-82, (050) 433-67-93
email: fedorynrr@rambler.ru

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 4191 від 12. 11. 2011 р.